

76
KAVA

Aralde murele mottosust

SALAJANE

**Rannapatarei № 1
erieeskiri.**

(RP 1 E)

Иreatүүкк.

3

1937. a.

Meerindluste staap.

Võtta ajutiselt Ea 14222
kantsiõniseks.

K. Freimann (alek.)

Kolonel

Merekindluste ülem.

Palango
ult

K a v a.

20. 07. 37.

#8

Avaldamisele mitte kuuluv

RANNAPATAREI Nr.1

E R I E E S K I R I.

(RP 1 E)

I peatükki.

3

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

1937.a.

15

SELETUSKIRI

RP 1 E §§ 53, 54, 82 - 86 juure.

(Waterjalina RSV.E. II juure)

Patarei koondtegevus on RP 1 E-s lahendatud viisil, mida võiks nimetada keskendatud (tsentraliseeritud) koondtegevuseks. Selle hüved:

a) - laskeseaded arvutatakse ühes TP-s, seega nad on ühtlased; arvutuste ja riistade vigadest tingitud ühise külvipinna suurenemine puudub;

b) koondtegevuseks ühendamine on lihtne - ainult edasiandebabinõude osutite ühtlustamine ja ümberlülitus;

c) tuledistsipliin on hea, võimalikkude vigade ja eksituste arv on minimaalne;

d) on võimalik arendada maksimaalset tulekiirus t, tuleüpsust kahjustamata.

Pahed:

a) on rakendatav ainult üks teise lihtseda asuvate tuleüksuste juures, kui nurk laskejoonte vahel ei ületa teatavat piiri (ca 100 t.); suuremate nurkade juures lendjooni mõjutavad tegurid, eriti aga ennakud (KE, SE) on iga üksuse suhtes tunduvalt erinevad, mis ei võimalda selle viisi kasutamist;

b) suurte asetuspereanduste arvessevõtmine on tehniliselt raskendatud.

Nende puuduste tõttu on suurte nurkade puhul laskejoonte vahel eelistatavam teine koondtegevuse

viis, mida võiks nimetada keskendamata tükis (detsentraliseeritud) koondtegevuseks, kus iga üksus tulistab ühist märki iseseisvalt ühiste VMP-dega.

Hüved: eelpooltoodud pahede puudumine.

Pahed: peatsük, ühist.

1) töösse rakendamine on raskem kui eelmisel (märginäide ja korraldused mitmele üksusele);

2) laskeseaded arvutatakse mitmes kohas, vead mitmesugused, mis suurendab ühist kullvipinda;

3) tuledistsiipliin halvem kui eelmisel (lasevad mitu üksust järjekorraga, millest tuleb kinni pidada; sellepärast sagedad vahelajämised või langete segimine; plotteri ja muundaja numbrid kuulevad võrraid andmeid (langete kohta), mis võib neid häirida jne.);

4) laskekiirus väiksem kui eelmisel (p. 3);

5) kui üksused asuvad üksteisest kaugel, erinevad lennuajad, seega raske järjekorra arvestus.

Kokkuvõttes on keskendamata koondtule lasketõhusus enamikel juhtudel väiksem kui ühte kohta koondatud ja keskendatult juhitud samade relvade tuletõhusus, mille tõttu rannapatarei nr.1, kasutades elementide koondatud asendi soodsat olukorda, kasutab igal juhul keskendamata koondtegevust.

Keskendamata koondtegevus on aga mõeldamatu üksteisest kaugel asuvate üksuste koostöötamisel ühe märgi tulistamiseks.

S i s u k o r d .

Peelmärksaid ja lühendaid.
Lisade loetelu.

I. peatükk. ÜLDIST.

	lk.
1. Patarei organisatsioon §§ 1 - 14.....	1
2. Lahingukorrad §§ 15 - 19.....	8
3. Isiklik koosseis §§ 20 - 23.....	9
4. Juhtide kohused §§ 24 - 36.....	11
5. Laske-ettevalmistus §§ 37 - 44.....	21
6. Taktikaline ettevalmistus §§ 45 - 57.....	23
7. Lasketehniline ettevalmistus §§ 58 - 68..	28
8. Tuleviisid §§ 69 - 92.....	41
9. Kaugusemuude ja suunamuude §§ 93 - 95....	44
10. Asetusparandused §§ 96 - 97.....	45
11. Teotsemine üksik-soomustornidena §§99-100	45
12. Teotsemine halvades nähtavuse tingimustes ja õhuel §§ 101 - 104.....	46
13. Patarei gaasikaitse §§ 105 - 106.....	48
14. Patarei lähikaitse § 107.....	51
15. Kõskluste edasiandmine ja vastuvõtmine § 108.....	51
16. Rivinemine ja tervitamine § 109.....	52

Eelmärkmeid ja lühendeid.

Eeskirjalised (kindlad, muutumatud) käsklused on kirjutatud "SUURTE TÄHTEDEGA", jutumärkides.

Eeskirjalised toimingud, milleks käsklused võivad vastavalt eritingimustele muutuda, on kirjutatud SUURTE TÄHTEDEGA.

Lisa 3 - lühendeid: kol. mehhanismide

- Ranpat - rannapatari; elektrivõimselt kait-
RSV - rannasuurtükivägi;
TP - tulejuhtimispunkt; lüppõrdealt.
I T, II T - I-ne (II-ne) torn;
ST - soomustorn;
I ST, II ST - I (II) T soomustorn; kol. soomustorn
I TP, II TP - I (II) T tulejuhti-
mispunkt; viimiseks.
KP - komandopunkt;
I KP, II KP - I (II) T komando-
punkt; meeskondade koostamise ja
VMP - vastlusmöödupunkt;
LJ - lahingujao skond;
ÜJ - ümberlasdimisejao skond;
LK - laengukelder;
KM - kaugusemuude (kaablid/minutis); kol. tele-
KE - kauguseennak;
SM - suunamuude; suunamuude ja nende lõpetami-
SM60 - " - 60 sek. jooksul;
SM15 - " - 15 " -
SE - suunennak;
TJ - tööjao skond;
MK - mürsukelder; kol. antevate märgisidete
AL - automaat-laadimisepost.
suurliitide väljendamiseks.

Lisade loetelu.

- Lisa 1 - patareid tulejuhtimise organisatsiooni skeem.
- Lisa 2 - määrused 305 mm/52 kal. mehhanismide ümberlüümiseks elektrikäivitusele käsitsikäivitusele ja ümberpöördule.
- Lisa 3 - tööde loetelu 305 mm/52 kal. soomustorni valmisoleku seisukorda viimiseks.
- Lisa 4 - taktikaliste diagrammide koostamine ja käsitlemine.
- Lisa 5 - ajutine juhend ühenduste nõudmiseks telefoni-lahingabonentidega ja nende lõpetamiseks.
- Lisa 6 - näited VMP-dele antavate märginüidete sõnaliseks väljendamiseks.
-

1. peatükk.

ÜLDIST.

1. Patarei organisatsioon.

§ 1. Rannapatarei nr.1 koosneb kahest iseseisvast lasketehnilisest lahingüksusest: I-st ja II-st tornist (IT, IIT), millised teetsevad vastavalt vajadusele kas iseseisvalt või lahutatult eri märkide vastu või koondatult ühise märgi vastu.

§ 2. Torn koosneb ühest 305 mm kahesuurtükilisest soomustornist (ST) ja ühest tulejuhtimispunktist (TP), mis on omavahel sidestatud tulejuhtimise- ja telefonikaablitega.

Tulejuhtimisekaablite kaudu antakse:

- TP-st ST-ni, tornihvitseri postile: käsikluskettal esinevad käsiklused ja märginõite suunad;
- TP-st suurtükikidele: laskeseaded, tühelepanusignaal (kell) ja tulksignaal (rööskur);
- ST-i lahingujaooskonnast TP-le: valmisolekusignaal.

Telefoniga antakse edasi:

- kõik käsiklused, korraldused ja teated;
- käsiklustatud suurtükisuuna ja suuniku seaded ja tulekäsiklused, iseseisvalt ja rööbiti elektriliste edasiandeabinõudega;
- muud laskeseaded - iseseisvalt juhul, kui elektrilised edasiandeabinõud puuduvad või kui nad lakkavad töötamast.

1) patarei VAP, geograafilise nimetusega:

§ 3. TP-des asuvad tulejuhtimise kaablit ümberlüüjaid võimaldavad:

- 1) kummagi torni tulejuhtimiseksablid lahutada, nii et iga torn teetseb iseseisvalt oma TP-ga ja ST-ga;

- 2) saata I TP-st laskeseadeid, küsklusi ja signaale nii I ST-sse kui ka II ST-sse; sealjuures on II TP elektrilised saatjad ja nende kontrollvastuvõtjad väljalülitatud;

- 3) nagu eelmine - II TP-st;

- 4) saata I TP andmed ainult II ST-sse ja ümberpöörduvalt, kuid mitte ühesaegselt.

§ 4. TP koosneb:

1) komandopunkti (KP), kus asub torni tulejuht;

2) mõõduposti, mille ülesandeks on muundada vastlasmõõdupunktide (VMP) saadud jooksvad suunaandmed torni jooksvateks topograafilisteks andmeteks;

3) keskposti, kus toimub KP ja mõõdupostide andmete muundamine laskeseadeteks ja nende edasiandmine suurtükkidele.

Märkus: Torni elemendid (ST ja TP) ja tulejuhtimisepunkti allelemendid (KP, mõõdupost, keskpост) märgitakse tarbekorral lühendatud nimetusega, mis koosneb torni järjekorranumbrist ja elemendi nimetusest, näiteks: I ST, II TP, I mõõdupost jne.

§ 5. Vülja pool tornide koosseisu esinevad:

1) patarei VMP, geograafilise nimetusega:

"Nõia kivi";

2) patareid "kaugusemõõdupost" (optiline), mis asub ühises ruumis patareid KP-ga, viimases asuvad patareid ja laueohvitser.

Patareid VMP ja kaugusemõõduposti võib rakendada talle nii I TP-ga kui ka II TP-ga. Patareid VMP on sidestatud keskjaamaga telefoniliini abil, kaugusemõõdupost I TP-ga - kõnetoru abil.

§ 6. Tornitulejuht oma KP-s on telefonitühenduses:

1) otseliini kaudu oma ST-ga (torniohvitseri postiga);

2) patareid komandopunktide ümberlülili ja kaudu - patareid KP-ga ja naabertorni KP-ga ning ST-ga;

3) otseliini kaudu - keskjaamaga, ühel liinil oma torniohvitseri telefoniparadiga.

Märkus: punktides 1) ja 2) mainitud telefoniliini nimetatakse siseühenduste- ja punktis 3 - välisühenduste liiniks.

§ 7. Igas komandopunktis ja torniohvitseri postis on telefonist.

Patareidülema (tulejuhi, torniohvitseri, aparadi, telefonisti aparadi ja sise- ning välisühenduste liini vahel on ümberlülili ja, mis võimaldab ühendada:

- patareidülemat (tulejuhti, torniohvitseri) keskjaamaga ja telefonisti siseühenduste liiniga;

- ümberpöör dult.

Patarei KP-s on siseühenduste liinil ko-
mandopunktide ümberlülija,
mis võimaldab anda järgnevaid ühendusi:

- 1) patarei KP - I KP - I ST (torniohvitseri post);
- 2) patarei KP - II KP - II ST (torniohvitseri post);
- 3) patarei KP - I KP - I ST - II KP - II ST.

§ 8. Soomustornid, sidepidamiseks oma TP-ga on:

- 1) torniohvitser ja telefonist (§§ 6 ja 7);
- 2) kaks laske seadet sead-
jate, kes on varustatud peatelefonidega ühel lii-
nil, ühepoolseks sidepidamiseks keskpostiga las-
ke seadete telefoniliini kaudu;
- 3) pearmatuuriga varustatud suunasiht-
tutor, sidepidamiseks keskpostiga suunaseadete
telefoniliini kaudu kaudsete laskeviiside
juures.

§ 9. Sidepidamiseks VMP-dega on kummalgi TP-l
kaks telefoniliini (muundaja ja te liinid),
mis sidestavad kahte suunaseadjat muundajal ja
kahte suunakallangute seadjat plotteril keskjaama
kaudu vastavate VMP-dega.

Suunakallangute seadjad on varustatud peatele-
fonidega; kumbki neist on sidestatud vastava
VMP-ga paralleelselt suunaseadjaga muundajal, kes
on varustatud pearmatuuriga.

§ 10. Laureohvitser on sidestatud keskjaama-
ga luuretelevoniliini abil.

Muid patareis esinevaid telefoniliine kasutatakse mitmesuguste korralduste ja teadete edasiandmiseks.

§ 11. Patareid KP, VMP, kaugusemõõdupost ja I TP asuvad patareid kesktornis, kus peale loetletute asuvad veel patareid jõujaam, õhukompressorite jaam, kütteõli reservuaarid ja keskküte.

II TP asub II ST betoonvarjendis.

Märkus: pöörlevat torni, kus asub patareid KP ja kaugusemõõdupost, nimetatakse rungiks.

§ 12. ST koosneb pöörlevast soomustatud tornist ja selle juure kuuluvast betoonehitisest.

ST juures tuleb pidada silmas alljärgnevaid iseäraldusi ja neist sõltuvaid nõudeid:

1. Pöörlev soomustatud torn jaguneb lahniguv-, tõõ- ja ümberlaadimise ja oskonnaks (LJ, TJ ja ÜJ); viimane kuulub osaliselt seisvale betoonehitisele.

2. LJ-s asuvad kaks 305 mm/52 k suurtükki, mis kannavad (peale tehase numbrite veel) järjekorranumbreid: I-ne ja II-ne, lugedes paremalt.

3. LJ-s asuvad veel: tornihvitseri post, kaks siintimiseposti ja kaks ülemist laadimiseposti.

4. Pöörde-, tõste-, luku-, elevaatori- ja tõukaja mehhanismid tõstavad kas elektrilisel, patareid jõujaamast saadetava elektrienergiaga või käsitsi. Normaalseks on elektriline käivitus; käsikäivitust kasutatakse rikete puhul või tõõde juures. Kõik sidurikangid peavad sama asetatud elektrikäivitusele koha pärast rikke kõrvaldamist või tõõ lõpetamist. Ümberlüülimised ühelt tõõtamiselt teisele toimuvad lisas nr.2 toodud määruste kohaselt ja ainult tornivanema või

te m a s t k ö r g e m a t e o t s e s t e ü l e m a t e k o r -
r a l d u s e l j a j ä r e l v a l v e l .

5. Pöörde mehhanism on ühine, muud mehhanismid eraldi igal suurtükil.

6. Tõstemehhanismid võivad tõstada eraldi ja koos, kogulasuks seotuna. Normaalseks on viimane tõstamiseviis. Tõstemehhanismide lahutamist toimetatakse niisuguste r i k e t e puhul ühe suurtüki juures, mis t a k i s t a v a d t e i s e s u u r t ü k i t õ t t a m i s t .

Tõste andmine ST lael olevale abikalibri suurtükile toimub sidekangi abil koos ja rööbiti II suurtükiga.

7. Sihtimisepostid on kummalgi suurtükil eraldi, kuid normaalselt - kui tõstemehhanismid on seotud kogulasuks - kasutatakse parempoolset sihtimiseposti tõstesihtimiseks, vasakpoolset - suunasihtimiseks. Sel korral on vasakpoolse sihtimiseposti ü h e n d u s k a n g s u u r t ü k i s t l a h u t a t u d j a sihttoru ei jälgi tõstet.

8. P ä ä s t m i n e toimub harilikult e l e k t r i s ü ü t e abil hetkelise kogulasuna. PÄästesihturiks on suunasihtur.

Elektrisüüte rikkimisel asendatakse ühe või mõlema suurtüki elektrilised süüteriivid lühikriividega. Seejuures kogulasuk ei saa väljuda täpsalt ühe-aegselt, millestõttu varem lasknud suurtükk annab ST-le tõuke, pöörde hõõrrattad annavad järele ja hilinevad lask ei välju õiges suunas.

Seetõttu toimub neil juhtudel päästmine "j ä r j e k o r r a g a", nagu see on kirjeldatud § 89.

9. L a a d i m i s t võib toimetada igal tõstel kuni 15° (laadimisenurgad); suuremate tõstete

puhul tuleb suurtükid laadimiseks viia laadimisenurgale (alla 15°).

Luku ja tööka ja käsitsi käivitusel ja laskmisel praktilaskemoonaga, laadimine toimub suurtükki-de horisontaalasendi lähedal.

Laadimise lõplikke lülitusi toimetatakse ül-misel laadimisepostil.

10. TJ-s asuvad: lülituskamber, releed, elevaa-terite vintsid, elektrimootorid ja automaat-laadimisepostid (AL). Viimased kindlustavad laadimisetoimingute õiget järjekorda elektrilisel laadimisel. Käsitsi laadimisel seda järjekorda peab meeles pidama laadimiseposti number.

11. ÜJ-s toimub laskemoone ümberlaadimine seisvalt pörandalt pöörlevale ja ettevalmistused laske-moona töstmiseks elevaatoriga. Seal asuvad alumised laadimisepostid ja ringvanker.

Laengute ettevalmistusekasti ehitus ja laengu-keldri väljaladimiseavade kaaned tagavad tulekind-lust.

12. Betoonehitises asuvad mürsukelder (MK), laengukelder (LK), g-kaise seadised ja meeskonna varjendid.

§ 13. Mehhanismide rokkus ja materjalosa keeru-kus ST-nis ja muudes patarei osades seavad kõrgeid nõudeid meeskonna, eriti aga kaadri vilumusele ja asjatundlikkusele, mille tõttu juhtkonna määramisel lahingu-kontadele tuleb eestkätt arvestada staažiga patarei eriolukorras.

§ 14. Tulejuhtimispunkti, soomustorni, patarei KP, VMP ja kaugusemõõduposti organisatsioon, sisus-tuse ja meeskonna jaotuse üksikasjad on selgitatud

käesoleva II-ses peatükis: "Patarei töötamine" ja joonisel (lisa 1).

2. Lahingukorrad.

§ 15. Patarei lahingtegevus toimub kindlalt väljakujundatud lahingukordades.

Lahingukorda, mille juures patarei on valmis arendama maksimaalset tegevust vastase suhtes, olles mehitatud täiskooes seisuga, nimetatakse esimeseks valmuseks ehk põhilahingukorraks, sest sellele põhjenevad kõik teised lahingukorrad.

§ 16. Patarei seatakse põhilahingukorda käsklusega: "L A H I N G U V A L M I S!" või signaaliga (L A H I N G U A L A R M - patarei alarmikellade vahetpidamata pikk helin, Komandantuuri alarmisireeni vahetpidamata undamine ja muud kehtima pandud signaalid).

§ 17. Sõjategevuse vähempinevates olukordades kasutatakse teise ja kolmanda valmuse lahingukordi.

Teise valmuse juures on mehitatud vaheldumisi üks tornidest, kolmanda juures - üks suurtükkidest.

Uleminek valmusele toimub käsklusega: "T E I N E (K O L M A S) V A L M U S!".

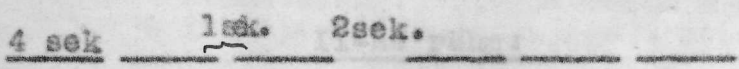
§ 18. Sõjategevuses vastase poolt ettevõetud operatsioonid tingivad erilise lahingukordade moodustamist. Siia kuuluvad gaasikaitses ja lähikaitses lahingukorrad.

Uleminek teotsemisele erilahingukordades toimub käsklustega: "G A A S!" või "D E S S A N T!" ehk vastavalt signaalidega:

1) GAASIALARM - vaheldumisi pikad (4sek.) ja lühikesed (1 sek.) patarei alarmikella helid ühe sekundiliste vahedega

2) LÄHIKALITSEALARM - pikkade (4 sek) alarmikellahelide kolmikgrupid; vahed helide vahel - 1 sek., gruppide vahel - 2 sek.:

§ 19. Teotsemine valmuste ja erilahingukordades on kirjeldatud küesoleva II peatükis "Patarei töötamine".

- I-ne jagu: 22 I-ee suurüksid numbrid,
- II-ne jagu: 22 II-ee " " " "
- III-s jagu: 22 I-ee " " " "
- IV-s 3. isiklik koosseis.

§ 20. Patarei isikliku koosseisu moodustavad patarei ohvitserid, allohvitserid ja sõdurid; meeskonna all tuleb mõista ainult allohvitseri ja sõdureid.

Põhilahingukord moodustatakse kooskõlas sõjaeegse koosseisuga.

§ 21. Viimase kohaselt pataljoniiga võrdne patarei isiklik koosseis jaguneb kolmeks kompaniiga võrdseks allüksuseks: I-ne ja II-ne torn ja üldkomando. Patareiülemale alluvad vahetult tornide ülemad ja patareiülema abi - üldkomando ülem; peale loetletute allub patareiülemale vahetult elektri ohvitser, kes erialaülemana vastutab elektriala korrasoleku eest patareis.

§ 22. Torni koosseisu kuuluvad:

- torniülem (§ 25),
- tornivanem (§ 29),
- torni vanem elektrik (§ 30).

I-ne rühm:

- rühmaülem (suurtükivõitser § 27),
- rühmavanem (ÜJ vanem § 31),
- I-ne jagu; LJ ja TJ I-se suurtüki numbrid,
- II-ne jagu; LJ ja TJ II-se " "
- III-s jagu; ÜJ I-se suurtüki numbrid,
- IV-s jagu; ÜJ II-se " "

II-ne rühm:

- rühmaülem (laskemoonavõitser § 28),
- rühmavanem (MK vanem § 31),
- I-ne jagu: MK I-se suurtüki numbrid,
- II-ne jagu: MK II-se " "
- III-s jagu: LK I-se " "
- IV-s jagu: LK II-se " "

III-s rühm:

- rühmaülem (tornivõitser § 26),
- rühmavanem (TP vanem, § 32),
- I-ne jagu: TP mõttejagu;
- II-ne jagu: keskposti arvejagu;
- III-s jagu: keskposti edasiandejagu.

Jagude koosseis on üksikasjaliselt selgitatud

§ 23. Ü l d k o m a n d o koosseis:

- patareiuülem (§ 34);
- gaasivõitser (§ 35);
- patarei veltveebel (§ 36 p.1);
- elektriala instruktor (§ 36 p.2);
- mõtteala instruktor (§ 36 p.6).

I-ne rühm:

- rühmavanem (patarei mõttupostide vanem §36p7);
- I-ne jagu (mõttejagu): väljaspoolt tornide koosseisu seisvad mõtturid;

- II-ne jagu (gaasijagu): g-allohvitserid ja sõdurid;
- III-s jagu (sanitaarjagu): velsker ja sanitarid;
- IV-s jagu (tõõjagu): majandus-administratiivallohvitserid ja sõdurid.

II-ne rühm:

- rühmavanem (jõujaama vanem § 36 p.9);
- I-ne jagu (jõujaamajagu): motoristid ja kütjad;
- II-ne jagu (elektrijagu): elektrikud väljaspool tornide koosseisu;
- III-s jagu (remontjagu): lukusepad, sepad ja treialid.

4. Juhtide kohused.

a) Patareidülem.

§ 24. Patareidülem lahingukorras, kõrgemalt ülemalt saadud käskude, korralduste ja olukorra kohaselt:

- juhib patarei tegevust ja annab patarele ülesanded;
- annab korraldused luure-, vaatlus- ja side-teenistuseks;
- jälgib olukorda merel ja plansetil;
- määrab patarei valmuse, korraldab lähi- ja gaasikaitses ja muud patarei julgeolekuga seotud tegevusi;
- korraldab laske eeltevalmistust (§§ 45-47);
- võtab otsused taktikalise (§§ 45-57) ja lasketehnilise (§§ 58-88) ettevalmistusega seotud küsimustes, mis on kõrgemate ülemate poolt jäetud tema lahendada; viib lõpule taktikalise ja lasketehnilise ettevalmistuse, või jätab nende lõpuleviimise torni tulejuhile (§ 41);
- juhib ise tuld, kui märgi otamatu nähtavale ilmumine ja muud olukorra tingimused seda nõuavad;

b) Tornid.

§ 25. Torni tulejuht (harilikult torniülema), kõrgete ülemate käskude ja korralduste kohaselt:

- juhib torni tegevust ja annab tornile ülesanded;

- jälgib olukorda plansetil (võimaluse korral ka merel);

- valvab laske-ettevalmistuse korraliku läbiviimise eest oma TP-s;

- tarbekorral (§ 41) võtab otsused taktikalise (§§ 45 - 57) ja lasketehnilise (§§ 58 - 61) ettevalmistusega seotud küsimustes, mis on kõrgete ülemate poolt jäetud tema otsustada, ja viib sel juhul taktikalise ja lasketehnilise ettevalmistuse lõpule;

- juhib oma torni või, vastava käsu korral, ka terve patarei tuld;

- tarbekorral lahkub oma KP-st patareiülema loal - rikke kõrvaldamise juhtimiseks ST-s või muuks otstarbeks; astub samme patarei remontjao saatmiseks ST-i suuremate rikete puhul;

- hoolitseb laskemoona täiendamise eest;

- asendab tarbekorral patareiülemat.

§ 26. Tornihvitser (harilikult torniülema abi):

- juhib ST tegevust patareiülema ja torni tulejuhi käskude ja korralduste kohaselt;

- laskmise eel, torniülema üldjuhtimisel, korraldab ja kontrollib ST-i valmisoleku seisukorda viimisega seotud töid (lisa 3);

- valvab, et ST sihtesbinõud oleksid pidevalt korras, reguleeritud ja orienditud;

- esitab tulejuhile ST lahinguvalmisolekust;

- kontrollib märkeid oma vastusabinõuga ja esitab märgi leidmisest tulejuhile;

- otsesel laskmisel jälgib ST laskmist ja langeid, olles valmis side katkenemisel tulejuhtimise ülevõtmiseks ja jätkamiseks oma postilt;

- saades käskluse iseseisvaks teotsemiseks ("Ü K S I K - S O O M U S T O R N I D!" § 98), avab

iseseisvalt tule märgi ilmumisel torni nähtavasse tulealasse;

- tarbekorral määrab ära üksikasjaliselt laskemoonaliigi ja laskemoona väljaandmise järjekorra;

- valvab laskemoona kulu, korrapäraselt jaotuse ja laskemoonast tingitud individuaalparanduse õige arvessevõtmise järgi;

- valvab gaasidistsipliini nõuete (§ 100) täitmise järele ST-is ja korraldab tulekahjude kustutamist ja lokaliseerimist;

- korraldab lasketakistuste ja materjalosa rikete kõrvaldamist ST, juhtides üldiselt tornivannema ja vanema elektrikute tegevust rikete kõrvaldamisel; teatab raskematest riketest tulejuhile;

- asendab tarbekorral tulejuhti.

§ 27. Suurtükivitser (harilikult rühmaülem):

- valvab IJ meeskonna töötamise ja käskude täitmise järgi;

- otsesel laskmisel kontrollib töstesihuri sihtetoruga käsklustatud märgi leidmist suunasihuri poolt;

- keerab isiklikult töstesihuri sihtemehhanismil laskemoonaliigile vastava ketta hargi alla;

- lasab endale pidevalt teatada laskemoonakeldritest laengu temperatuurid ja mürsukaalu kõrvaldamumised normaalsest; leiab individuaalparanduste tabelist parandused ja seab need tornivitseri loal korrektorile;

- korraldab väljalangenute asendamist ja haavatute evakueerimist; nõuab asendajaid UJ-st;

- asendab tarbekorral tornivitseri.

§ 28. Laskemoonavitser (harilikult rühmaülem):

- laskmise ajal valvab, et saaksid kõrvaldatud kõik esemed, mis takistavad ST pöörämist ja laskmist;

- laskmise ajal valvab, et laskemoona etteand toimuks kõigiti korralikult ja ohutult, pidades silmas UJ, MK ja LK vanemate (§ 31) tegevust ja

meeskonna töötamist;

- valvab gaasidistsipliini nõuete (§ 106) täitmise järgi ja korraldab tulekahjude kustutamist ja lokaliseerimist;

- lähikaitse alarmi korral saadab välja II-se rühma 2-se ja 4-da jao seks määratud kogunemisekohta (§ 107), jaotades kohused ülejäänute vahel;

- korraldab väljalangenute asendamist ja evakueerimist; tarbekorral saadab asendajaid LJ-da;

- asendab tarbekorral tornihvitseri.

§ 29. Tornivanem (harilikult suurtükiala instruktor) on lahingukorras ST meeskonna ülem. Tema vastutab ST meeskonna tegevuse ja waterjalosa korrasoleku eest. Tema asetäitjaks on ÜJ vanem.

Laskmise eel tornivanem:

- teostab vahetult kõiki töid, mis on seotud ST-i viimisega valmisoleku seisukorda (lisa 3);

- valvab, et saaks kõrvaldatud kõik esemed, mis takistavad ST-i püüamist, töste andmist ja laskmist, ja et suletakse kõik vaatepilud klaasaknatega;

- vaatab isiklikult üle rauaõõned ja lukud; vastutab rauaõõnete puhtuse ja lukkude korrasoleku eest;

- kontrollib ST-i üldist valmisolekut teostamiseks; kui mehhanismid on käigul, teatab sellest tornihvitserile.

Laskmisel tornivanem:

- peab eriti teravalt silmas laadimisetoiminguid, valvates laadimisepostide numbrite, lukustajate ja töstesihuri tegevuse järgi laadimisel ja püüdes vältida nende töötamise vigu;

- valvab, et ST tornihvitseri erikorraldusest ei tulistataks keelatud suundades ja väikseimast töstest vähema seadega; valvab asetusparanduste õige arvessevõtmise järgi (§§ 96, 97);

- valvab raudade tagasiööksu pikkuse ja paigaleööksu korralikkuse järgi;

- juhhib isiklikult lasketakistuste (§) ja materjaloosa rikete kõrvaldamist;

- kestvamate rikete puhul pöörde-, tõste-, elevaatori-, tõukaja- ja lukumehhanismide elektrikäivituse seadetele, korraldab torniohvitseri loal vastava mehhanismi ümberlüüimist ja juhhib käsitsikäivitust, nõudes seks vajaliku lisatõõjõudu UJ-st, MK-st ja LR-st ja valvates, et käsitsikäivitus toimiks kindla korra ja sellekohaste küskluste järgi (§§);

- § 12 p. 8 mainitud juhtudel korraldab süüteriivide vahetamist ja laskmist "järjekorraga" § 89;

- § 12 p. 6 mainitud juhtudel palub torniohvitserilt luba tõstemehhanismide lahutamiseks; lahutamise korral laseb ühendada vasaku sihtimiseposti ühendusekangi suurtüükiga ja korraldab laskmist "järjekorraga";

- korraldab rauatõõnete määrimist tulistamise vaheaegadel, kui selleks on tehtud korraldus;

- valvuste puhul valvab meeskonna õige jaotuse ja valmuse korra täitmise järgi;

- suurtüükiohvitseri pundumisel täidab ka viimase kohuseid koos otseste kohustega.

§ 30. Torni vanemelektrik (harilikult elektrik vanemallohvitser) on torni elektrikute erialaülem. Tema vastutab torni, eriti ST elektriala korrasoleku ja meeskonna korrapärase tõõtemise eest. Tema allub erialal patarei elektriala instruktorile.

Laskmise eel vanemelektrik:

- teostab vahetult kõiki tõõd, mis on seotud ST elektriala ettevalmistamisega ja viimisega valmisoleku seisukorda (lisa 3);

- kontrollib ja ühtlustab ST elektriliste vastuvõtjate osutite sisse keskpõõi kontrollvastuvõtjatega;

- kontrollib ST telefoniside korrasolekut;

- kontrollib süüteskeemi korrasolekut;

- teatab tornivanemsele kui elektrikäivitus on korras ja käigul.

Laskmisel vanemelektrik!

- valvab eriliselt laadimisetoimingute sooritamise järgi vastavate numbrite poolt, püüdes vältida nende töötamise vigu;
- juhib elektrialal tekkivate rikete kõrvaldamist;
- raskelt kõrvaldatavate rikete puhul eelvoolu skeemis korraldab ja juhib käsitsitöötamist releedel, valvates, et käikude andmine toimuks ettevaatlikult ja et sealjuures saaks säilitatud julgeolek, mida kindlustasid töötamast lakanud eelvoolu abikontaktid.

§ 31. Jaoskonnavanemad (UJ, MK ja LK vanemad) Üldiselt:

- valvavad meeskonna tegevuse, käskude täpsa täitmise ja mehhanismide korrasoleku järgi oma jaoskonnas (keldris);
- valvavad, et laskemoona käsitsemine oleks korrapärane ja ohutu, et ei tuleks ette laskemoona mahapildumisi, pörutusi ja muid väärkäsitsemisi;
- LJ-st antud käskude puhul asendajate saatmiseks, saadavad välja asendajaid nõutud arvul määratud kohta, jactades kohused ülejäänute vahel ja jätkates töötamist vähendatud koosseisuga;
- valvavad gaasidistsipliini nõuete (§) täitmise järgi ja juhivad tulekahjude kustutamist ja lokaliseerimist;
- üksikute numbrite väsimisel vahetavad numbreid üksteisega;
- üksikasjaliselt täidavad järgnevaid erikohuseid:

UJ v a n e m (harilikult komendoor vanemallohvitser):

- valvab, et LJ-st tulevad käsklused saaks edasi antud MK-sse ja LK-sse;
- valvab alumiste laadimispostide korrasoleku ja õige käsitlemise järgi;
- valvab, et MK-st ja LK-st UJ-da tulev laskemoon oleks korras, valmis ja vastaks käsiklustatule;

- peab silmas, et laengud saaks 1 õ p u n i tšugatud ettevalmistusekastist elevaatorisse ja et pikad mürsud (fugass) saaks asetatud laudile täpsalt õigele kohale;

- valvab, et ettevalmistusekasti, elevaatori ja väljalaadimiseavade sulgevad kaaned oleksid avatud ainult laskemoona läbimineku ajal;

- kontrollib elevaatorite õiget allatulekut ja valvab, et elevaatori vintsi käsitsiküvitusel väntamine lõpeks momendil, kui elevaatori renni kaitseosad ~~lähevad ülesse~~. *langeb alla.*

HK vanem:

- valvab, et käsiklustatud mürsud saaks välja antud õiges järjekorras, et mürsud oleksid korras ja valmis-seisukorras, plahvatajad lõpuni sissekeeratud, vööd määritud ja sempel süütaja katted väljakeeratud;

- teatab pidevalt ÜJ kaudu suurtükivõitserile väljaantavate mürskude kaalu kõrvalekaldumised normaalsest.

LK vanem:

- lahingualarmi väljakuulutamisel saadab välja 4-da jao suurtükide suundmeksante, katete ja puukatete kõrvaldamiseks, juu lahtraiumiseks ST vihmakaitset ja kõikide uste ja akende sulgemiseks;

- valvab, et käsiklustatud laengud saaks välja antud korralikus seisukorras; et kottide riie ja nõõrid oleks korras ja poollaengud tugevalt seotud; et lisasüütajad oleksid põhjast vähe seespool; et märgitud (tinaseibiga) poollaengud oleks eespoolsed, märgitud otsaga ees; kõlbmatuid poollaenguid välja ei anna;

- laseb pidevalt teatada suurtükivõitserile laengukeldri temperatuuriid.

§ 32. TP vanem (harilikult mõõtur vanemall-ohvitser) on TP meeskonna valetu ülem. Tema valvab

meeskonna tegevuse järgi ja vastutab TP varustuse ja abinõude korrashoiu ja töötamiskõlblikkuse eest. Tema asetäitjaks on suuniku-suunaseadete edasiandja nr.1.

Enne laskmist TP vanem:

- juhib ja toimetab tulejuhtimiseabinõude reguleerimist, orientimist ja kontrollimist;
- korraldab meteoroloogis-andmete hankimist ja registreerimist;
- TP elektrik (§ 33) puudumisel toimetab elektriliste edasiandeseabinõude ühtlustamist ja kontrollib telefonisidet.

Laskmise ajal TP vanem:

- valvab eriti laskeseadete edasiandjate (nr.nr.1 ja 2) töö järel, püüdes vältida nende töötamise vigu; kauguse- või suunaparandaja rikke- minekul hakkab ise töötama käsiparendajal (tabelriistal);
- valvab, et TP töö toimuks korrapäraselt ja kooskõlas käsklustega ja eriti, et käsklused VAP-de rakenduse ja vahetuse, samuti tulekoondamise ja lahutamise ajal täidetak kiirelt ja vigadeta;
- valvab gaasidistsipliini nõuete (§ 106) täitmise järel TP-s;
- jätab kaotuste puhul numbrite kohused järeljäänute vahel;
- valmiste korral valvab meeskonna õige jaotuse ja valmiste korra täitmise järgi.

§ 33. TP elektrik:

- vastutab TP elektriliste edasiandeseabinõude, nende vooluallikate, ümberlüüjate ja muude elektriliste seadete korrashoiu eest;
- enne laskmist ühtlustab TP elektrilised edasiandeseabinõud ST-ga ja kontrollib telefonisidet;
- laskmise ajal valvab, et kõik ümberlüümis- sed tule koondamisel ja lahutamisel toimuksid kiirelt ja vigadeta;

- kõrvaldab elektri alal ettetulevad rikked.

d) Üldkomando.

§ 34. Luureohvitser (harilikult patareilülem abi):

- täidab luureülesandeid, töötades patarei KP-s luureplansšetil;
- korraldab luure-, vastlus- ja sideteenistust patareilülemalt saadud küskude ja korralduste kohaselt;
- annab edasi tornide tulejuhtidele luureteated kui need ei ole edasi antud mujalt;
- annab üldised korraldused üldkomando tegevuse alal;
- asendab tarbekorral patareilülemat.

§ 35. Gaasiohvitser:

- vastutab patarei kollektiiv- ja individuaalgaasikaitseabinõude ja seadete korrasoleku, vajalike materjalide muretsemise ja gaasidistsipliini nõuete täpsa täitmise eest patareis (§ 106);
- patareilüema ja tema abi korralduste kohaselt annab juhtnõure ja korraldab gaasikaitset patareis;
- korraldab gaasiluuret ja degaseerimisetõid patareis ja ümbruses.

§ 36. Üldkomandosesse kuuluvate ülejäanud juhtide kohused lahingukorras on järgnevad:

1) Patarei veltveebel juhib tööjao või kõvendatud töösalga tegevust tulekahjude kustutamisel, kokkuvarisenud rusude või liiva kõrvaldamisel ja muudel sarnastel juhtudel.

2) Elektriala instruktor vastutab terve patarei elektriala korrasoleku ja töötamise eeskõlblikkuse eest; tema on kõikide elektrikute erialalülem; lahingu korras viibib seal, kus olukord seda nõuab.

3) Jõujaama elektrik vastutab elektriala korrasoleku eest jõujaamas ja õhukompressorite ruumis.

4) Valgustuse- ja ventilatsioonielektrik vastutab elektrivalgustuse ja elektriventilatsiooni seadete korrasoleku eest patareis.

5) Vanemtelefonist vastutab telefoniside korrasoleku eest patareis. Tema puudumisel täitab tema kohuseid elektriala instruktor ühes otsese kohustega.

6) Mõõteala instruktor vastutab mõõteala abinõude ja seadete korrasoleku ja töötamiskõlblikkuse eest patareis; tema on kõikide mõõturite eriala-ülem; lahingukorras viibib seal, kus olukord seda nõuab. Tema puudumisel täidab tema kohuseid I TP vanem ühes otsese kohustega.

7) Patarei mõõdupostide vanem (ühtlasi kaugusemõõtur optilisel abinõul) vastutab tulejuhtimise- ja mõõteabinõude korrasoleku eest rangis ja patarei VMP-s. Enne laskmist tema korraldab ketete kõrvaldamist optiliselt kaugusemõõtjalt ja muudelt abinõudelt, toimetab optilise kaugusemõõtja reguleerimist ja kontrollib patarei VMP suunakaare orientimist. Laskmisel töötab optilisel kaugusemõõtjal. Tema puudumisel täidab tema kohuseid (välja arvatud kauguse mõõtmine) I TP vanem ühes otsese kohustega.

8) Gaasikaitsesejao skonna vanem vastutab individuaal- ja kollektiivgaasikaitsesevahendite korrasoleku ja gaasidistsipliini nõuete (§ 106) täpsa täitmise eest oma jaoskonnas; juhib püüet v a n e m a (§) ja tema abi tegevust; vastutab kollektiiv-gaasikurnade ja degaseerimisematerjalide korrasoleku ja kohaleoleku eest.

9) Jõujaama vanem vastutab jõumasinate, õhukompressorite, keskkütte ja muude jõujaama mehaaniliste seadete korrasoleku ja töötamise eest; temale alluvad kõik motoristid ja kütjad; teda asendab vanem motorist-allehvitseridest.

10) Rekontjao Ülem juhib oma jao tegevust materjalosa rikete kõrvaldamisel ja mehhanismide pa-
randamisel.

11) Velsker ühes sanitaarjaoaga teimetab pata-
rei sidumispunkti esimeseabi andmist haavatuile
ja gaasitatuile.

5. Laske-ettevalmistus.

§ 37. Laske-ettevalmistuse eesmärgiks on ta-
gada tornile või patareile õigeaegne tuleavamine
võimalikult täpsate ja tšhusate lähteandmetega
(RSv.K.I § 19).

§ 38. Laske-ettevalmistus jaguneb:

- 1) eel-ettevalmistuseks;
- 2) taktikaliseks ettevalmistuseks;
- 3) lasketehniliseks ettevalmistuseks ja
- 4) lõppettevalmistuseks.

§ 39. E e l e t t e v a l m i s t u s t teos-
tatakse perioodil enne märgi ilmumist või kättenäi-
tamist. Eelettevalmistus sisaldab topograafiliste,
ballistiliste ja meteoroloogiliste tegurite kindlaks-
määramist ja arvessevõtmist, nii palju kui need ei
olene märgi asukohast ja liikumisest (RSv.K.I. § 20).

Eelettevalmistust teostatakse TP-des (§ 32)
patareitõhema korraldusel, tarbekorral perioodiliselt.

§ 40. T a k t i k a l i n e ja l a s k e-
t e h n i l i n e ettevalmistus sisaldavad terve
rea allpool üksikasjaliselt selgitatud küsimuste
lahendamisi ja otsuste teostamisi, mis on vajalikud
tule avamiseks ühes või teises olukorras.

§ 41. Taktikalise ja lasketehnilise etteval-
mistuse teostamine võib toimuda nii ühe
kui ka mitme juhtiva isiku poolt, alates grupitõhema

kõrgemate ülematega ja lõpetades patareilülemaga ja torni tulejuhiga. Kõrgema ülema poolt otsustamata jäänud küsimused lahendab järgmine temale alluv ülem või jätab lõpliku lahenduse omakorda järgmisele ülemale alluvuse järjekorras.

Taktikalise ja lasketehnilise ettevalmistuse viivad lõpule:

- patarei koondtegevuse (§ 53) juures - patarei ülem;

- tornide iseseisval teotsemisel (iseseisev tornituli § 51) - tornide tulejuhid.

§ 42. Lõppeetevalmistus teostub laskeseadete määramise (paranduste arvutamise algamisest) kuni tuleavamiseni TP numbrite või tulejuhi enese poolt.

Viimasel juhul tulejuht jätab "PARANDUSE D!" käsklustamata, kuna parandused ta jätab kas arvesse võtmata või arvestab neid oma tabelite või arvutuste alusel, kasutades või jättes kasutamata TP andmeid (Rsv.E. I § 20).

Märkus: Vahetu tuleavarine tulejuhi poolt esineb harilikult ainult plansett- ja käärpikksilmalaskmistel (§§ 66, 80, 81).

§ 43. Täielik laske-ettevalmistus ja selle juures tuleavamise momendi võimalikult vähene hilinemine pärast tulejuhi vastavat otsust, kui märk on tabelite ulatuses (ja keugusemõõtja või muundaja tšõtab) saavutatatakse seega, et käsklusega "PARANDUSE D!" TP juuba aegsasti rakendatakse paranduste ja laskeseadete arvutamisele. Selle käskluse perioodilise kordamisega (§ märkus) paran-

dused kui ka laskeseaded kohandatakse viimastele mõõteandmetele. Tulejuhi käsklus "T U L D!" antakse pärast paranduste määramise ja summeerimisetöö lõppu, nii et sellele võib järgneda kogulask umbes tavalise sarnudaja mööjumisel.

Juhul kui märk on v e l j a s p o o l t a b e l i t e u l a t u s t, talitatakse samuti, selle vahega, et käskluse "P A R A N D U S E D!" asemel käsklustatakse "P A R A N D U S E D N K A A B L I L E!", millega TP-le määratakse mingi kaugus tabelite ulatuses (RSv.E. I § 21).

§ 44. Tuleavamise momendi täpsat teostumist soovitud kaugusel või ka suurtükkide maksimaalsel tõesel savatatakse paranduste aegsa kindlaksmääramisega ja selle alusel tuleavamise kauguse õigeaegse väljaarvutamise.

Tulejuht, olles valinud (või saades käsuna) tuleavamise kauguse, käsklustab TP-le (tarbekorral perioodiliselt): "P A R A N D U S E D N K A A B L I L E!". Märgi lähenemisel tuleavamise kaugusele ta sobival momendil käsklusega: "T U L I N K A A B L I L!", määrab lõplikult kindlaks esimese kogulasku kauguse.

Tule avamiseks suurtükkide maksimaalsel tõesel tulejuht toimib samuti, kuid lõpliku tuleavamise kauguse määramisel ta peab lähtuma ühelt poolt suurtükkide maksimaalsest tõesest ja teiselt poolt viimati kindlaksmääratud kauguseparanduste summast (RSv.E. I § 22).

6. Taktikaline ettevalmistus.

a) Märgivalik ja tuleavamise otsustamine.

§ 45. Rannapatarei nr.1 märkideks on peamiselt vastase tugevalt relvastatud

ja soomustatud laevad, näiteks lahingulaevad ja monitorid, ja mõningal juhul ka nõrgemalt relvastatud ja soomustatud laevad, nagu ristlajad, lennukikandjad ja suurtükilaevad.

Kergeid pealveelaevu ja allveelaevu patarei üldreeglina ei tulista, välja arvatud mõningad erandjuhud (näiteks ankurduunud transportlaevad dessandiga).

§ 46. Vastase sõjalaeva või koondise ilmumisel luurelaevade, luurepostide ja VMP-de nähtavusse, algab luureandmete pidev määramine ja edasisaatmine grupipunkti, kust vajalikud luureandmed saadetakse edasi patareile. Määratakse kindlaks vastase sõjalaevade klassid, tüübid, arv, rivistused, kursid ja kiirused. Samuti toimetatakse ka patarei KP-s ja VMP-s, kui vastane ilmub nende nähtavusse.

Nende luureandmete varal märgivaliku otsustaja (§ 41) loob endale ettekujutuse vastase kavatsustest, milleks peab tema põhjalikult tundma niikästi oma kaitserajooni iseäraldusi ja olukorda, kui ka vastase laevade relvastust, soomuskaitset, kiirust ja muid taktikalisi omadusi.

§ 47. Esimeses järjekorras valitakse märgiks vastase sõjalaev, kelle positsioon, kurss, manööver ja taktikalised omadused lubavad oletada suurimat ohutu kaitseobjektile (Tallinnale).

Belmiste tingimuste võrdsusel toimub märgivalik tunnuste kohaselt: kõige tugevam, aktiivsem, lähem ja mittetulistatav.

§ 48. Puuleevamise momendi valik oleneb täiel määral olukorra taktikalisisest hinnangust ja selle momendi õigest valikust sõltub patarei ülesande tõhus täitmine.

Nii hilinenud kui ka enneaegne tuleavamine võib anda vastasele võimaluse täita oma ülesande või lahkuda enne kui patareid tuli oleks teda hävitanud (RSv.E. I §§ 27, 28).

§ 49. Tuleavamine üldiselt ei viibi bida halva või katkendlise nähtavuse puhul, samuti õõsi, kui vastane võib kergesti kaduda, või kui ta ilmub ootamatult (RSv.E. I § 29).

§ 50. Tuleb pidada meeles, et tuleavamisega patareid paljastab oma asukoha ja seisukorra, mis võib osutada vastasele tähtsaks luureandmeks, ja et:

enneaegne tuleavamine võib vastasele hirmutada ja ta võib lahkuda patareid tule alt, viies kaasa tähtsaid luureteateid, enne kui õnnestub teda hävitada;

kiriustamine tuleavamisel mõjutab lähelaskeandmeid ja pikendab eellaskmist.

b) Teotsemiseviisi otsustamine.

§ 51. Kui sündmuste areng lahingu eel ja kestel selgitab vastase kavatsuse anda lõhkmitmest võrdse tähtsusega suunast üheaegselt ja võrdsest ohtlikkude jõududega, ja tekib vajadus nende tegevuse üheaegsaks takistamiseks, teotsevad tornid iseseisvate lasketehniliste üksustena, ja tulistades kumbki oma märki iseseisvalt oornitulega (§ 41).

§ 52. Märkide jaotamisel tornide vahel tuleb pidada silmas, et:

- kahe üksteise lähedal või üheskoondises asuva või liikuva märgi tulistamine iseseisvalt kahe torni poolt on üldiselt raskesti läbiviidav, paljudes olukordades aga ei

ole üldse teostatava VMP-de vähese arvu ja raskuste tõttu langete vaatlemisel; seepärast tuleb valida kahte üks teisest või malikult kaugemal asuvat märki;

- märgid tuleb valida nii, et kummalgi tornil oleksid rahuldavad mõõte- ja vaatlustingimused (§ 53).

§ 53. Kui olukorrast ja lahingtegevuse käigust selgub, et patareil tuleb teatud lahingufaasis teostada ainult ühe märgi vastu, siis koondatakse mõlemate tornide tegevus patareilema või ühe ehk teise torni tulejuhi ja TP üldjuhtimise alla. Seda nimetatakse patareikoondtegevuseks.

Patarei koondtegevus võib väljenduda:

- märgi tulistamises patareikoondtulega;

- märgi tulistamises ühe ST tulega, kusjuures teine ST jälgib laskeseadeid ja märki, olles valmis asendama esimest rikete korral; seda nimetatakse tornituleks patareikoondtegevuses (§ 86) või patareikoondtuleks ühe ST-ga (§ 85).

§ 54. Põhimõttelikult patareikoondtegevuses kaob torni lasketehniline teravikkikus, andes aset uutele lasketehnilistele elementidele. Need on:

1) tegevusse rakendatud tulejuht ühes oma TP-ga (lahutamatu siduvus);

2) tulistav soomustornitõde, (soomustornid) ja nende varuelemendid;

3) varutulejuht ühes varu-TP-ga ja kui tulistab üks ST, siis teine on

4) varusoomustorn.

§ 55. Küsimuse otsustamisel, kas koondtegevuse juures on antud märki kasulikum tulistada terve patarei koondtulega või ainult ühe ST tulega, tuleb silmas pidada, et:

- vähematel kaugustel, soodsate vaatlus- ja mõõtetingimuste juures, märgi väikese kiiruse ja kitsendatud manööverdamisevõime juures on pihtavustõenäosus suur ja võib loota märgi kiiret hävitamist maksimaalse tulejõu arendamisel kogu patarei koondtulega;

- eelpool loetletud tingimuste halvenedes langeb pihtavustõenäosus piirini, mille juures tuli kannab paratamatult ainult segavtule iseloomu, millel on peamiselt moraalne mõju; selle tekitamiseks on küllalt ühe ST tulest.

Teoreetilisi lähteandmeid küesoleva ja ka mõningate muude küsimuste otsustamiseks annavad taktikalised diagrammid (lisa 4).

d) Laskemoonaliigi valik.

§ 56. Patareis on tarvitusel alljärgnevad laskemoonaliigid:

- 1) fagassmürsk)
- 2) soomusmürsk) lahingulaenguga;
- 3) kaugelaske-poolsoomusmürsk - kõvendatud lahingulaenguga; ja õppeotstarbeks:
 - praktikamürsk praktikalaenguga;
 - abikalibri padrun.

§ 57. Laskemoonaliigi valikul tuleb arvestada, et:

- kaugustel üle 150 kaabli, on kasutatav ainult kaugelaskepoolsoomusmürsk, mida vähematel kaugustel harilikult ei kasutata raudõnnete liigse ku-

luvuse vältimiseks;

- kaugustel alla 150 kaabli valik fagass- ja soomusmürsu vahel oleneb märgi soomuskaitsest, kursinurgast ja laskekaugusest ja toimub taktikalise diagrammi (lisa 4) alusel;

- kauguste arvestamisel tuleb pidada silmas neid kaugusi, millistel tõenäoliselt saab peetud lahing antud vastasega kujunenud olukorras.

7. Lasketehniline ettevalmistus.

a) Kaalutlused soodsate mõõte- ja vaatlustingimuste loomiseks.

§ 58. Kui märgi positsioon ja nähtavuse tingimused seda võimaldavad, tuleb püüda rakendada mõõtmiseks ja tuletagajärgede vaatlemiseks kasutada olevad VMP-id; nende valikul tuleb pidada silmas, et:

- märk asuks eeloleva lahingufaasi algul valitud VMP-de ühises mõõtealal (T.K.L. täiendus nr.1 § 5 p.4); märk võib asuda horisondi kauguste piirjoonte taga, kui võrd seda lubavad märgi kõrgus ja nähtavustingimused, kuid mitte 15° ja 165° ristumisnurga piiri taga;

- tõhusamate laskeviiiside (§§ 60, 62 ja 65 p.p.1 ja 2) kasutamiseks on vaja tegevuse rakendada kaks ehk kolm VMP-d (neist üks patarai VMP) ja tõhusamaid tulemusi annavad 90° lähedased ristumisnurjad;

- nähtavusetingimuste halvenedes (pilvitus, hämarus, vihm, udu) kaanevad kiirelt VMP-de kasutamise võimalused,

mis toob esile optilise kauguse-
mõõtmise ja telegvaatluse (TKL § 20)
või mõne muu ühekülgse (TKL §§ 24 - 26)
mõõte- ja vaatlusviisi ainuvõimaluse.

Märkus: patarai ja tornide plansettidel TKL täien-
dus nr.1 § 5 p. 4 kohaselt kujutatud ühised
mõõtealad piiratakse veel muundaja ja plot-
teri tehniliste töötamisepiiridega, millise-
sed leitakse praktiliselt mainitud abinõu-
delt.

b) Laskeviisi valik.

§ 59. Otsuste laskeviiside juures
eritletakse kahte põhimõttelt erinevat laskeviisi:

1) laskmist jooksva kauguse
järgi, kus iga kogulasu tõsteseaded määratakse
kooskõlas viimaste kauguseandmetega;

2) joalaskmist ("automaadiga"), kus
iga kogulasu tõsteseaded määratakse kooskõlas sel
või teisel viisil kindlaks määratud KM-ga liikuva
automaadiosuti näitamistega (andmetega).

§ 60. Laskmist jooksva kauguse järgi kasuta-
takse tühuse kauguse mõõtmise
võimaluste korral, millised annab enamikel
juhtudel baasiline-, ja mõnedel juhtudel
ka optiline kauguse mõõtmise.

Märkus: optilise kauguse mõõtmise küllaldast tühu-
sust võib loota, kui on olemas praktilis-
tele kogemustele põhjenev veendumus, et
antud nähtavusetingimuste ja kauguse juures
üks praktiline töökoliline kauguse mõõtmise
vastase rakulikul ja ka rakutul manööverda-
misel ei saa ületama suurtüki ühe töökolilise
kaugusekallangu suurust.

§ 61. Joalaskmist kasutatakse peamiselt siis, kui puudub kaugusemõõtja või kui tema täpsus ja tütutamisingimused on halvad.

Laskmise kestel minnakse joalaskmisele üle, kui kaugusemõõtmine ühel või teisel põhjusel katkeb.

§ 62. Nii üks kui teine loetletud laskeviisidest on ühendatav:

- absoluutse korrekteerimisega (T.K.L. §§ 43 - 45, 48), mis harilikult põhjoneb kehekülgsel vaatlusele (T.K.L. § 28) ja

- haarava korrekteerimisega (TKL §§ 46 ja 49).

Korrekteerimisemeetodite valikul ja rakendamisel tuleb pidada silmas, et:

- absoluutse korrekteerimise rakendus ja korrekteerimise üksiktoimingud on aegaviitvamad kui haaraval korrekteerimisel, kuid

- märgi jälgimine kesklendjoonega on täpsam ja kiirem kui haarava meetodi juures, mis teeb selle korrekteerimisemeetodi üldiselt tõhusamaks haaravast meetodist.

Märkus: absoluutse korrekteerimise erirakendusena on mõeldav ja kasutatav otsene laskmine täpsa kooškõlastatud vaatlusega (TKL § 30), kui seda võimaldab olukord.

§ 63. Absoluutseid korrekture määratakse reeglina plotteri abil. Selleks külgvaatlused peavad saama antud niisugustest VMP-dest või vaatluspunktidest, milliste asukohtadele vastavad tapipesad leiduvad plotteril.

Ka eelmise lõigu nõuetele mittevastavaid

külgvaatlusi tuleb püüda ära kasutada, muundades neid ühel ehk teisel viisil (näiteks plänsetilt leitud vaatlusnurga, vaatluspunktilt vaadeldud suunakallangu süldadesse ümberarvestamise ja siinustabelite või korrekteerimiseketta abil) langete või kogulangete keskmete kaugusekallanguteks patarei suhtes. Laskmine toimub sel korral h a a r a v a korrekteerimise meetodiga; absoluutseid andmeid aga kasutab tulejuht kahvlite valikuks ja korrektuuride määramiseks märgile mitteprojekteerunud kogulangete ja ebakindlate vaatluste korral.

§ 64. K a u d s e i d laskeviise kasutatakse T.K.L. § 2 ettenähtud juhtudel.

Patarei organisatsiooni seisukohalt jagunevad kaudsed laskeviisid kaudsteks p õ h i l a s k e - v i i s i d e k s, milliste juures on tegevusse rakendatud terve TP-1 isiklik koosseis ühes vastavate abinõudega (muundaja, plotter) ja e r i l a s k e - v i i s i d e k s, kus on tegevusse rakendatud ainult osa TP isiklisest koosseisust ja kus laskesaadete määramine toimub peamiselt tulejuhi enda poolt.

§ 65. Kaudsed p õ h i l a s k e v i i s i d on:

- 1) kaudne laskmine kahekülgsel vaatlusega,
- 2) kaudne laskmine tüpsa kooskõlastatud vaatlusega ja
- 3) kaudne laskmine ühekülgsel vaatlusega.

Nende laskeviiside tehnika tulejuhtimise seisukohalt on kirjeldatud T.K.L. §§ 3 - 49.

§ 66. Eriolukordades, kus patarei nühtamatus tulealas asuvat märki ei näe ükski, või näeb ainult üks VMP, või vaatluspunkt või lennuk - võivad tulla

kasutamisele alljärgnevad erilaskeviisi-
sid:

1) k ü ä r p i k k s i l m a l a s k m i n e (D.TKL), mis nõuab eritulejuhti vastavas vaatluspunktis;

2) p l a n š e t t l a s k m i n e (TKL tüendus nr.1 §§ 3, 14);

3) p l a n š e t t l a s k m i n e l e n n u v ä e k a a s a b i l (RSv.E. TL).

Kende laskeviiside tehnika on selgitatud erijuhendites (erijuhendite nimetused - sulgudes).

§ 67. Õige ja olukorrahase laskeviisi valikuks selle teostaja peab tunnema ümbritseva rajooni iseloomu, VMP-de asetust ja ühiseid mõõtealasid, mõõteabinõude (kaugusemõõtja, muundaja) täpsust ja mürgi liikumise elementide (KM ja SM) määramise täpsust ühes või teises olukorras.

Tuleb pidada silmas, et alulvalitud laskeviis võib osutada ebaotstarbekohasaks või koguni võimatuks edaspidisel tulistamisel, mille tõttu tuleb pidada normaalseiks üleminekuid ühelt laskeviisilt teisele.

d) Ühendusse astumine VMP-ga ja selle tõesse rakendamine.

§ 68. VMP-ga ühendusse astumiseks ühenduse soovija nõuab keskjaamalt ühenduse vastava lahinguabonendiga.

Kui VMP kavatsetakse kasutada laskmiseks, siis nõutakse viivituste vältimiseks kohe p a r a l l e e l ü h e n d u s VMP-ga ja rakendatava mõõduposti muundaja ja ühe või teise numbriga.

Kui ühenduse nõudjal on k o m m u t a a t o r, mis võimaldab nõudjale pärast kõnelust VMP-ga ühenda- da viimast muundaja vastava numbriga sõltumatult keskjaamast, nõuab tema ühenduse ainult VMP-ga.

VMP-ga ühendusse astumisel, ühenduste katkes- tamisel, lõpetamisel ja muudel juhtudel tarvitata- vad käsklused ja toimingud on kirjeldatud käesoleva lisa nr.5.

§ 69. VMP töösse rakendamiseks mõtte- ja vaatlusandmete saamiseks laskmisel, käsklustatakse VMP-le:

"N P A T A R E I G A - L A H I N G U V A L - M I S I!", näiteks: "E S I M E S E P A P A R E I G A - L A H I N G U V A L M I S I!", millele harilikult järg- neb mürginäide.

e) Mürginäide VMP-le.

§ 70. M ü r g i k ä t t e n ä i t a j a k s VMP-le võib olla kas mürgivaliku (§§ 45 - 47) otsus- taja või temale alluv juht (§ 41), kellele märk juha- tatakse kätte tuleavamise käsus.

Mürgi vahetu vaatlemise teel või § 46 korras saadud luureandmete või tuleavamise käsus leiduvate andmete põhjal mürgi kättenäitaja püüab luua endale ettekujutuse sellest, kuidas n ä e b a n t u d m ä r k i V M P. Selle juures on määrav tähtsus o l u k o r r a l, mis võib õige ettekujutuse loomist kergendada või raskendada.

§ 71 K e r g e m a k s o l u k o r r a k s on mürgi v a h e t u v a a t l e m i s e võimalus mürgi kättenäitaja poolt. Eriti soodus on olukord, kus vaatlusnurk mürgi kättenäitaja, mürgi ja VMP vahel on väiksem kui 100 t. ("telgvaatlus"). Sel juhul mürgi kättenäitaja kirjeldab märki sellisena, nagu ta ise seda näeb.

Vaatlusnurkadel üle 100 t. tuleb juba arvesta- da vaatlusnurga mõjuga vaatluspildile.

§ 72. Raskemateks olukordadeks mürki kättenäitamise seisukohalt on:

- 1) mürki asumine (eriti ühetübiliste) koondises;
- 2) mürki nähtamatus kättenäitajale.

Kui mürk esub või liigub koondises, siis selle kättenäitamist hõlbustavad: silmatorkavad välistunnused, mis eraldavad märki ümbritsevatest või lähedatest laevadest, järjekord (koht) rivis, liikumise suund (paremale, vasakule) ja teistest erinev tegevus (laskmine, kui teised ei lase).

Õige ettekujutuse loomist sellest, kuidas antud märki näeb VMP, igas olukorras abistavad plaanšetid, saadavad allpool loetletud andmed, kusjuures mürki nähtamatuse korral kättenäitajale tuleb, arvestades luureteadete ebatäpsust, pidada silmas alljärgnevaid asjaolusid:

- mürkinäite suunas võivad esineda väga suured vead, mille tõttu sellele suunale mürkinäide ei või põhjendada; see suund antakse tarbekorral ümardatult suuna-kaare kümnete jaotusteni - vaatlusabinõude esialgseks väljasuunimiseks;

- mürki kursinurk VMP suhtes ja rivinurk VMP suhtes omavad suurt tähtsust järgnevates kaalutlustes;

- 90° lähedad kursinurgad (VMP suhtes) hõlbustavad tüübi igeloomustavate välistunnuste äratundmist, 0° - 180° lähedad aga raskendavad seda;

- 90° lähedad rivinurgad hõlbustavad üksikute märkide vaatlemist, 0° - 180° lähedatel rivinurkadel mürkid katavad üksteist ja eraldamine on raske;

- märgi või koondise liikumise suuna määramises võib kindel olla 90° lähedate kursinurkade juures VMP suhtes, kuna 0°-180° lähedate kursinurkade juures see on võimalikkude ebatäpsuste tõttu ebakindel ja sellest on parem loobuda;

- märgi järjekordeviis on kindlalt määratav 90° lähedate rivilinurkade juures, kuna 0°-180° lähedate juures on see ebakindel ja on parem sellest loobuda.

Märkus: Eelpool selgitatud rivilinurgad on kirjeldatud siin lihtsustuste seisukohalt; kaksik- või kolmikkolonnide, peilrivide ehk rindrivide või segarivistuste korral on olukord veelgi raskem.

§ 73. Igal juhul märginäite aluseks on vastase laevade tüüpide tundmine, eriti patareid kaadri ja VMP-de meeskondade poolt. Seepärast võib VMP-dele, kust juba varem on tulnud täiesti kindlad ja täpsad luureteated valitud märgi kohta, anda märginäite, vihjamisega VMP poolt antud luureteadetele.

§ 74. Märgi otsimisel VMP-de numbrid ja üldse kõik, kellele anti märginäide, olles pööranud oma abinõu määratud suunda ja mitte leides kirjeldusele vastavat märki, otsivad läbi ka mereala ühel- ja teisel pool määratud suunda, nihkudes esijoonel märgi liikumise suunas (kui see märginäites oli mainitud).

Otsimisel kasutatakse väiksemat suurendust (s.o. suuremat vaatevälja) või eriti seks otstarbeks abinõudel olemasolevaid otsijaid (kas väikse suurendusega pikksilmade või harilike dioptrite abil).

Tähtselt kõige tõhusamaks märgi esialgse leidmise abinõuks on paljas silm (RSv.E. I § 26).

Märgi leidmisest teatatakse märgi kättenäitajale nähtu kirjeldamisega, millele kättenäitaja vastab parandava täiendava kirjeldusega või kviteerib: "M Ä R K Ö I G E!", mille järgi hakatakse märki

jälginä, kuni järgnevate käsklustega määratakse järgnevad tegevused.

Märkus: märginäite ja märgi kirjelduse sõnastuse näited on toodud käesoleva lisa nr.6.

g) Mõõdupostide tegevusse astumine.

§ 75. Mõõdupost rakendatakse töösse käsklusega: "N M Ö Ö D U P O S T - M - G A!", näiteks: "E S I M E N E M Ö Ö D U P O S T - P Ö H J A - K A R I G A!", mille järgi muundaja ja plotteri vastavad numbrid hakkavad valmistama ette oma abinõusid töötamiseks määratud VMP-ga ja kontrollivad sidet VMP-ga.

Kui muundaja ja plotter on töötamiseks valmis (harilikult see sünnib kalle VMP töösse rakendamise järele), teatavad suunaseadjad muundajal VMP-dele: "M Ö Ö D U P O S T V A L M I S!", mille järgi VMP-d hakkavad edasi andma jooksvaid suunaandmeid ja mõõdupost tüütama.

§ 76. O p t i l i n e kaugusemõõtja, pärast märgi kättenäitamist, rakendatakse töösse käsklusega: "O P T I L I N E - K A U G U S E D !"

Vajaduse mõõdmisel lõpetatakse kauguste edasiandmine optiliselt käsklusega: "O P T I - L I N E - S E I S!".

h) Torn rakendamine iseseisvasse tegevusse.

§ 77. Torn rakendatakse iseseisvasse (§51) tegevusse käsklusega "N T O R N I S E S E I S - V A L T!", millele järgneb, kui seda ei ole varem antud, käsklus "L A S K E V A L M I S!".

Seejuures antakse, kui seda ei ole tehtud varem, torni tulejuhile ühes tuleavamise käsuga

selgitavad korraldused otsustatud ja tema laiendada jäetud (§ 41) küsimuste ja toimingute kohta ja muud vajalikud korraldused.

Telefoni siseühendused ja tulejuhtimisekaablid tornide vahel lahutatakse (§§ 3, 6, 7, 8).

§ 78. M ä r g i n ä i d e ST-le antakse §§ 71 ja 74 korras.

Kaudsel laskmisel marginid et asendab küsklus "KAUDNE SIHTIMINE".

§ 79. Laskemoonaliigi määramine (§§ 56, 57) toimub küsklusega: "N M Ü R S K I!", mida tarbekorral täpsustatakse telefoni teel antava korraldusega (mürsu juhtvõõde arv, kaalu algkõrvalekatumine normaalsest, mürskude võtmise kord riitulitelt, laengute partii jne.).

Laskemoon toimetatakse elevaatori kaevu mürsulaudini ja laengute ettevalmistusekastini.

Lõplik laadimine toimub tuleavamise eel (umbes 30 sekundit enne tuleavamist), kui pole mingit kahtlust, et tuleavamine leiab aset, küsklusega "L A A D I D A !".

Laadimine katkestatakse küsklusega: "M I T T E L A A D I D A !" (mida tuleb võimalikult anda enne viimast kogulasku).

Kui küsklus: "M I T T E L A A D I D A !" antakse enne küsklust: "N M Ü R S K I!", siis jääb laskemoon riitulitesse. Seda kasutatakse, kui on vaja TP rakendada tõesse, kuid laadimine on veel varajane. Sellele järeneval küsklusel: "L A A D I D A !" sooritatakse kohe lõplik laadimine.

Märkus: Mürsud asuvad riiulites kaalude tõusvas järjekorras ülevalt alla, s. o. Ülemistes riiulites kergemad, keskel - normaalkaaluga ja all raskemad mürsud.

§ 80. Ühe või teise laskeviisi kohaselt TP meeskonna töösse rakendamiseks käsklustatakse: "KAUGUSE JÄRGI!" (§ 60) või "AUTOMAADIGA!" (§ 61).

Kaudsete laskeviiside juures käsklust "KAUGUSE JÄRGI!" ei anta.

Kaudsete erilaskeviiside juures (§ 66) käsklustatakse: "KÄÄRPIKKSILMAGA!" või "PLANŠETIGA!".

Meeskonna töötamise erinevused nende käskluste juures on kirjeldatud käesoleva II.peatükis.

§ 81. Erilaskeviiside (§ 66) kasutamisel ja üldse igal juhul kui tuleavamine ja paranduste arvutamine toimub tulejuhi enda poolt § 42 viimase lõigu kohaselt ja kui tulejuht soovib kasutada TP andmeid, käsklustab tema pärast lähteandmete (kauguse, suuna) teostamist TP-le: "PARANDUSED TEATADA!", mille järgi temale teatatakse TP poolt arvutatud parandused.

Muudel juhtudel järgnev lõppettevalmistus toimub §§ 43 ja 44 kohaselt.

1) Patarei rakendamine koondtegevusse.

§ 82. Patarei rakendatakse koondtegevusse (§ 53) käsklusega: "LASKEVALMIS!", millele järgneb, välja arvatud § 86 juhul, käsklus: "PATAREIGA!"; selle käskluse järgi ühendatakse sisetelefonühendused (§§ 6, 7, 8) ja ühendatakse paralleelselt tegevusse rakendatud VMP-d m o l e m a T P - i m ö ö d u p o s t i d e g a

(muundajatega ja plotteritega) (§ 68).

§ 83. Kui küsklusele "P A T A R E I G A!" ei järgne tulejuhi (§ 84) määramine, siis juhitakse tuld patareid KP-st (patareidülemä või tema poolt määratud ohvitseri poolt).

Patareid KP-st juhitakse tuld I TP-ga. Kui aga tahetakse juhtida tuld II TP-ga, küsklustatakse: "T E I N E K E S K P O S T!".

§ 84. Tornitulejuhi määramiseks patareid KP-st küsklustatakse: "E S I M E N E (T E I N E) T U L E J U H T!", millega on ühtlasi määratud ka tulejuhist lahutamatu tulejuhtimise punkt; viimase teatamiseks TP-dele ja ST-dele tulejuht küsklustab: "E S I M E N E (T E I N E) K E S K P O S T!", mis antakse edasi varu TP-sse ja ST-tesse. Selle küskluse järgi:

a) V a r u T P-s (§ 54):

1) Ühtlustatakse elektriliste edasiandebinaaride kontroll-vastuvõtjad tegeva TP-ga;

2) lülitatakse v.ä l j a varu TP kontrollvastuvõtjad ja ühendatakse tulejuhtimiskaablid ST-de vahel;

3) v a r u - m õ õ d u p o s t seatakse töö-
tamisevalmis § 75 korras ja hakkab tööutama, andes edasi oma keskposti jõokavaid topograafilisi andmeid;

4) v a r u - k e s k p o s t i s võetakse pidevalt vastu: tegevast TP-st pidevalt edasiantavaid l a s k e s e a d e i d, millised seatakse parandajatele; oma mõõdupostist edasiantavaid topograafilisi andmeid; tegevast TP-st edasiantavaid p a r a n d u s i, millised seatakse parandajatele ja teatatakse oma paranduste arvutajaile;

5) korrekture ei seata parandajatele, vaid korrektuuride vändaga hoitakse oma mõõduposti topograafilisi andmeid ja tegevast TP-st tulevaid ja ülesseatavaid laskeseadeid kooskõlas;

6) varutulejuht jälgib tulekorrekteerimist, võrreldes oma plotteri andmetega;

b) ST-s, mis saab laskeseadeid mitte oma TP, võetakse arvesse asetusparandused tornihvitseri sellekohasel käsklusel (§ 96).

Märkus: Laskmise kestel TP-de vahetamine toimub, kui seda nõuab olukord, käsklusega: "E S I M E N E (T E I N E) K E S K P O S T !", mille järele tegevusse rakendatud TP parandab viimased laskeseaded oma ST-st teatatud asetusparandustega (§ 96), lüüb sisse oma kontrollvastuvõtjad ja alustab töötamist.

§ 85. Käsklusega "P A T A R E I G A !" rakendatakse tegevusse kõik suurtükid § 90 lõik 1 korras.

Kui aga tahetakse rakendada tegevusse ainult üks ST (üksikud suurtükid), käsklustatakse: "L A S E B N !", näiteks: "L A S E B E S I M E N E S O O M U S T O R N !".

Käsklustatud soomustorn (suurtükk) tüüdis kõik käsklused, samuti ka varusoomustorn (ülejätnud suurtükid), viimane - välja arvatud käsklus: "L A A D I D A !" ja tulekäsklused.

§ 86. Kui torni elemendid rakendatakse tulistamiseks lasketehnilise teravikuna (mida tuleb püüda teostada igakord kui seda ei takista olukord ja rikked) s. o. kui

hakkavad tegutsema sama torni tulejuht, TP ja ST, siis käsklused: "PATAREI GA!", "ESIMENE (TEINE) TULEJUHT!", "ESIMENE (TEINE) KESKPOST!", "LASEB N!", - asendatakse käsklusega:

"ESIMESE (TEISE) TORNIGA!", millisel on sama jõud kui kõikidel asendavatel käsklustel (§§ 82 - 85).

Märkus: Viimast teetsemiseviisi nimetatakse tornituleks patarei koondtegevuses; kui sellest tervikust langeb välja üks element (näiteks ST), siis selle asendamiseks tuleb anda juba üksik- elemendi määramiseks ettenähtud käsklus (näiteks: "LASEB TEINE SOOMUSTORN!").

§ 87. Üleminekuks patarei koondtulele (patarei kogulaskudele) pärast §§ 85 ja 86 korras toimunud tulistamist (samuti pärast laskmist "tornide järjekorraga", § 90), käsklustatakse: "PATAREI GA!"; sel korral varem tööses rakendatud tulejuhtimise korrastus (tulejuht, TP) jääb endiseks.

§ 88. Kõik muud käsklused ja toimingud on samad, mis torni rakendamisel iseseisvasse tegevusse (§§ 77 - 81).

Nende käskluste ja toimingutega lõpeb laske- tehniline ettevalmistus.

8. Tuleviisid.

§ 89. Elektrisüüteriivide korrasolekul soomustorn normaalselt tulistab kogulaskudega.

§ 12. p. 8 mainitud juhtudel lasud lastakse

tulesignaali järgi välja teatud ajavahemikkudega üksteisele järgnevate üksiklaskudena. Need ajavahemikud on:

- otsesel laskmisel: eelmisest lasust ürapõrunud ST uuesti märgile pealesuunimiseks vajalik ajavahemik (3 - 5 sek.);

- kaudsel laskmisel: uue suunaseade ennustamiseks ja ST antud suunale pööramiseks vajalik ajavahemik (10 sek.).

See toimub (harilikult torniohvitseri) käsklusel: "JÄRJEKORRAGA!", mida antakse edasi TP-esse, kust kaudse laskmise korral ennustatakse vahelejäädud suurtükile uus suunaseade ja antakse uus tulekäsklus.

Üleminekuks laskmisele kogulaskudega, käsklustatakse ja teatatakse TP-le: "SOOMUSTORNIGA!".

§ 90. Patarei koondtule (§ 53) juures tulistamine toimub patarei kogulaskudena, sest ainult sel viisil on võimalik saavutada maksimaalset tulekiirust ja selle juures tagada alatasa muutuvate laskeseadete ühtlast ülesseadmist suurtükkidele, kui ka tuledistsipliini säilitamist.

Mõningatel otsese laskmise erijuhtudel (näiteks vaatluste kergendamiseks, mõne ST vale märki sihtides jne.) patarei koguleske võidakse anda mitte üheaegse kogulesuna, vaid lühikeste (2 sek.) vahemikkudega üksteisele järgnevate ST kogulaskudena, alates I ST-st. Selleks enne tulekäsklust käsklustatakse: "TORNIDE JÄRJEKORRAGA!".

Üleminekuks laskmisele kogulaskudega käsklustatakse: "PATAREIGA!".

§ 91. Bellaskmisel harilikult kogulasud antakse p ä r a s t eelmise kogulase laengemist. Tulejuht oma ürandgemisel võib kogulaske anda ka maksimaalse kiirusega, kusjuures tõste korrektuurid tulejuht määrab e n n e eelmise kogulase vaatlemist, arvestusega, et ta sel viisil naarab (§ 62) märgi lühema aja vahemiku kestel.

§ 92. Turmlaskmisel, vastavalt laskeolukorrale, arendatakse maksimaalset tulekiirust lühemate või pikemate seeriaste kaupa.

Turmlaskmiseks käsklustatakse: "TURMAMISELE!" või: "TURMAMISELE N LASKU!".

Esimisel juhul laskude arv seerias on piiramata ja tuld korrekteeritakse seeria kestel.

Viimasel juhul seeria kestel korrekture ei tehta.

Seeria katkestamiseks mõlemil juhtudel käsklustatakse: "KÄSKLUSE JÄRGI".

Märkus: eelpool mainitud käsklusi ja ka tulejuhi poolt TP-le antavaid tulekäsklusi võib asendada värviline signaal tuli ("tuleluba"), mille lülilja ja kontroll-lamp on tulejuhi juures, signaal-lamp aga suunaseadete edasiandja (nr.1) juures; viimane annab tulekäsklusi, kui TP ja suurtükid on valmis ja signaal-lamp põleb.

9. Kaugusemõõde ja suunamõõde.

§ 93. KM pidev ja võimalikult täps kindlaks-määramine omab tähtsust liikuvate märkide tulistamisel kõikide laskeviiside juures, eriti aga jao-laskmisel, kus KM on täiel määral laskmise aluseks. Muude laskeviiside juures KM suurusest olenevad kauguseennakud, millised suurel määral mõjutavad tõsteseadel, eriti kiirete, manööverdavate ja kaugete märkide tulistamisel.

Seepärast on KM määramine pidevalt t u l e j u h i k o n t r o l l i all, kes märgi vahetu vaatlemise või muul teel püüab alata olla selgusel KM suurusest ja selle muutumisest.

§ 94. TP-s ühel või teisel viisil kindlaks-määratud KM suurused teatakse tulejuhile. Arvesse võetava (automaadile üllesetatava) KM suuruse mää-rab t u l e j u h t.

Oleneb täiel määral laskeolukorrast, kas tu-lejuht, tuginedes isiklikkudele vaatlustele, määrab arvessevõtmiseks TP-s mõõdetud KM või mõne muu. õi-ge otsuse võtmiseks ta peab tundma TP vahendite täpsust, kui ka oma isiklikke võimeid KM määramise alal, ning nende mõlemate suhtelist tõhusust antud olukorras.

Selle juures tuleb pidada silmas, et kui TP-s mõõdetud KM juhuslikud kõikumised ühele ja teisele poole ei ületa tulejuhi enese poolt hinnatavat KM tõenäolist viga, võib mõlemaid KM suurusi pidada üheväärtilisteks või praktiliselt võrdsesiks ning sel puhul, üldiselt, töö lihtsustamiseks, on õigem ar-vestada TP andmeid.

Suuremate lahkuminekute puhul enamikus osutub õigeks mingi vahepealne suurus, milline mõnel juhul võib ühtuda ühe või teise andmega.

9. Kaugusemude ja suunamude.

§ 93. KM pidev ja võimalikult täps kindlaks-määramine omab tähtsust liikuvate märkide tulistamisel kõikide laskeviiside juures, eriti aga joalaskmisel, kus KM on täiel määral laskmise aluseks. Muude laskeviiside juures KM suurusest olenevad kauguseennakud, millised suurel määral mõjutavad tõsteseadel, eriti kiirete, manööverdavate ja kaugete märkide tulistamisel.

Seepärast on KM määramine pidevalt tulejuhi kontrolli all, kes märgi vahetu vaatlemise või muul teel püüab alataks olla selgusel KM suurusest ja selle muutumisest.

§ 94. TP-s ühel või teisel viisil kindlaks-määratud KM suurused teatakse tulejuhile. Arvesse võetava (automaadile ülesseetatava) KM suuruse määrab tulejuht.

Oleneb täiel määral laskeolukorrast, kas tulejuht, tuginedes isiklikkudele vaatlustele, määrab arvessevõtmiseks TP-s mõeldud KM või mõne muu. Õige otsuse võtmiseks ta peab tundma TP vahendite täpsust, kui ka oma isiklikke võimeid KM määramise alal, ning nende mõlemate suhtelist tõhusust antud olukorras.

Selle juures tuleb pidada silmas, et kui TP-s mõeldud KM juhuslikud kõikumised ühele ja teisele poole ei ületa tulejuhi enese poolt hinnatavat KM tõenäolist viga, võib mõlemaid KM suurusi pidada üheväärtulisteks või praktiliselt võrdseiks ning sel puhul, üldiselt, tõe lihtsustamiseks, on õigem arvestada TP andmeid.

Suuremate lahkuminekute puhul enamikus osutub õigeks mingi vahepealne suurus, milline mõnel juhul võib ühtuda ühe või teise andmega.

§ 95. Eelmistes §§-des KM kohta püstitatud põhimõtted on kaardsete laskeviiside juures samal määral kehtivad ka SM suhtes.

10. Asetusparandused.

§ 96. ST-1 mehhaaniline suunanäitaja võimaldab kahe asetusparanduse ketta kinnitamist. Neist üks kinnitatakse alaliselt ja kasutatakse asetusparanduste arvestamiseks kui laskeseaded tulevad naabertorni TP-st; see toimub küsklusel: "A S E T U S P A R A N D U S E D!".

TP vahetamisel laskmise kestel ST teatab oma asetusparandused oma TP-le, mille järele nad viiakse nulli.

§ 97. Kuna muundaja konstruktsioon harilikult ei võimalda ST-le lühedalseisvatest VMP-dest tulevate suunaandmete muundamist torni topograafilisteks andmeteks, olukord võib aga peale sundida ühe samase punkti kasutamise vajadust, siis lahendatakse seda nii, et mainitud punktist tulevad suunaandmed seatakse muundajal "patarei joonlaua" abil. Sellest tekki viga kas jätetakse arvestamata (parandatakse eellaskmisega) või, kui see on suur, võetakse arvesse ST-s seks eriliselt ettenähtud asetusparanduste ketta kasutamisega; see ketta peab olema kergesti kinnitav suunanäitajale. Ketta kasutamine toimub küsklusel: "A S E T U S P A R A N D U S E D, N. K E T A S!".

11. Teetsemine üksik-soomustornidena.

§ 98. Olukordades, kus patarei (torni) normaalne organisatsioon või side lakkavad töötamast, üksik-soomustornid algavad teetsemist erilisi korraldusi ootamata (§ 26). Muil juhtudel üksik-soomustornide teetsemine määratakse patareilülene (torni tulejuhi) küsklusega: "Ü K S I K + S O O - M U S T O R N I D!".

§ 99. Patareiülem (torni tulejuht) võtab kõik abinõud tarvitusele, et patarei (torn) nii kiiresti kui võimalik saavutaks jälle oma endise organisatsiooni. Mõnes olukorras võib osutada tähtsemaks võtta oma kätte üksiksoomustornide teotsemise üldjuhtimine, jättes organisatsiooni uuestiloemise ja rikete parandamise kolleegi teise korraldada.

§ 100. Laskmisel üksik-soomustornidena kasutatakse vastavaid erilaskevise; sihtimine on erandikult otsene. Üleminek normaalsele teotsemisele toimub §§ 86 ja 87 toodud käsklustega.

12. Teotsemine halvades nähtavuse-tingimustes ja öösel.

§ 101. Võrdlemisi sageli esineb ilmastikucludest tingitud piiratud, katkendline ja üldiselt halb nähtavus, mille tõttu vastase ilmumine või tema avastamine võib mõjuda ootamatuseks. Samuti kunstlike nügemitõkete kasutamine vastase poolt ja halvasti nähtavad või kiiresti kaduvad märgid võivad põhjustada raskusi märgi avastamise ja kättenäitamise alal.

Kuigi patarei eriselsukoha tõttu patareile vastavate märkide (§ 45) lähenemine ööpimeduses helgineitja valgustusepiirkonda (40 - 50 kaablit) on vähe tõenäolik, tuleb siiski arvestada teotsemisevõimalusi ka öistes tingimustes, millised sarnavad ja on mõnes suhtes isegi raskemad eelpool mainituist.

§ 102. Neis olukordades märgi kättenäitamine ST-dele ja muile vaatlus-mõõteabinõudele, eriti kiiresti kaduvate märkide puhul, on raskesti teostatav. Sellepärast neis tingimustes tuleavamine võib toimuda:

a) üksiksoomustornide algatusel, kusjuures tulejuhi ülesandeks jääb, kui on vastavaid andmeid,

märgi suuna ja kauguse pericodiline teatamine ST-dele. See toiming tarbekorral jätkub ka üksiksoomustornide tulistamise ajal.

Selle juures tuleb püüda koondada soomustornid ühe või teise TP (patarei KP) juhtimise alla tule jätkamiseks kas otsese või kaudse laskmisega. Otsene laskmine osutub otstarbekohaseks siis, kui mõlemad ST-d on avanud tule, või kui märki kättemäitamine teisele ST-le ei tekita erilisi raskusi ja kui selliskuluv aeg ei tule kahjuks ülesande täitmisele. Muil juhtudel osutub tavaliselt otstarbekohasemaks kaudne laskmine (käärpikksilma laskmine § 66);

b) tulejuhi algatusel kaudse laskmisega.

Sel puhul ST-d on koondatud ühise juhtimise alla juba tuleavamisel, kuna tuleavamine ise on sõltumatu märkinäitest.

§ 103. Ühisel teotsemisel on eriline tähtsus tulejuhtide, torniohvitseride, vaatlejate ja sihturite nägemise harjumisel pimedusega. Selleks tuleb hoiduda igasugusest heledast valgusest (eriti valgustuspunktidest) patareis ja eluruumides, sest silma täielikuks adapteerimiseks pimeduses kulub võrdlemisi pikk aeg (vähemalt 1/2 tundi). Selle vastu silma ümberkohandumine heledale valgusele toimub lühikese ajaga (mõne minuti jooksul).

Tähtsamaid nõudeid sel alal on:

- patarei ruumides, rungis ja ST-s peab olema eriline õine valgustusseade, mis annaks hämarat (rohelise- või sinisevärvilist) valgust, ilma heledate valgustuspunktidega;

- valgustus ei pea ületama piiri, mille juures silm hakkab eritlema värve, vastasel korral on ta liiga hele;

- samadele nõuetele peavad vastama Sise valgustuse seaded suurtükkidel, abinõudel, kantavad laternad jne.;

- üldiselt peab heleda valguse tarvitamist miinimumini piirama;

- käesoleva esimeses lõigus mainitud isikutele, kes toimetavad vaatlust õõpimedusse, selgeks teha heleda valgustuse halb mõju nägemisvõimele pimeduses ning järjekindlalt nõuda:

1) silmade sulgemist lasu ajaks;

2) hoiduda vaatlemast heledaid valgusi (helgiheitja kiirt, rakette, tulesid) kõigile, kellele see pole vajalik töö või kohustuse iseloomu tõttu.

Märkus: Kelpool mainitud õõvalgustuse seaded peavad olema kõikides ruumides, kus viibivad, puhkavad või käivad läbi lahingukohale isikud, kes peavad toimetama vaatlusi õõpimedusse; muudes ruumides patareilülem võib lubada hariliku valgustuse tarvitamist.

§ 104. Päeval, halva nähtavuse juures ja õõsel, patareilülem korraldusel tornide tulejuhniid viibivad kas patarei KP-s või SF-de LJ-des, kui olukord näitab, et tornide KP-dest tule juhtida ei ole võimalik.

13. Patarei gaasikaitse.

§ 105. Patarei gaasikaitse jaguneb individuaal- ja kollektiivgaasikaitseks. Individuaalgaasikaitset teostatakse isiklikule kocsseisule väljantavate gaasitorbikute abil, milliseid kasutatakse väljaspool patareid ja patarei ruumes kui neisse

kaitses ja oskonnaks (I. T, II T ja kesktorni); gaasikindlad ukseid nende jaoskondade vahel sulletakse kangide abil, takistades seega läbipääsu ühest jaoskonnast teise; kesktorni gaasikaitsesjaoskonna vanem võib gaasijao koosseisu mittekuuluvaid lasta ühest jaoskonnast teise ainult siis, kui gaas ei ole tunginud ühesseegi jaoskonda ja kui läbimine on tingitud lahingulisest vajadusest (rikete kõrvaldamine, tulekahju kustutamine jne.); kõik ventiliidukseid saavad sulatud oma raskusega; väliõhuventilatsioon jäetakse seisuma, ventilaatorite klapid sulatakse; kollektiivgaasikurnade siibrikangid pööratakse asendisse "kur'n", millega ventilaator hakkab tekitama puhastatud õhu ülesurvet;

4) väljespoolt (gaasitatud rajoonidest) tulejaid lastakse sisse ainult gaasikindlate pääslete kaudu; pääslavanem vastutab, et väljespoolt tulejad riietuksid täielikult lahti; tema korraldab nende pesemist degaseeriva lahuga ja loputamist ja nende riietuse, posu ja jalatsite degaseerimist;

5) pääslast lastakse välja gaasialarmi korral ainult gaasiohvitseri ühes g-meeskonnaga, ülejäänuid ainult gaasiohvitseri korraldusel;

6) igaks, kes märkab, et vaatarata kollektiivgaasikaitses seadetele, on tunda (õhna jürgi) gaaside läbitungimist ruumidesse, teatab sellest teistele ja esitab ülemale: "GAAS TUNGI B RUUMIDESSE!".

Ülem või vanem, veendudes, et see vastab tõele, küsklustab: "TORBIK PÄHE!" ja teatab sellest jürgnevale kõrgemale ülemale; selle küskluse järgi kõik, kes seda kuulsid, asetavad torbikud pähe ja ei võta maha enne küsklust:

"T O R B I K N A H A !";

7) kõik ülemad (meeskonna vanemad) on kohustatud vulvama gaasidistsipliini nõuete täpsa täitmise järele neile alluva meeskonna poolt.

14. Patarei lähikaitse.

§ 107. Patarei korraldab lähikaitset kõrgemate ülemate käsul või omal algatusel kui patarei vahetus läheduses on asunud vastase dessantjõud.

Normaalse tšüütamise ja lahingvõime säilitamisega § 18 korras korraldatava lähikaitse juures patarei seab välja lähikaitserühma, mis koosneb kummagi torai II-se rühma 2-st ja 4-st jagudest, kokku neli jagu. Lähikaitse rühma-ülemaks määratakse üks patareiohvitseridest (harilikult koosseisuline rühmaülem), keda tutvustatakse aegsasti patarei lähikaitse kavaga. Kooskõlas viimasega rühmaülem koostab tegevuseks vajalikes variandis, olenevalt tõenäolisematest olukordadest.

Kui olukorra ohtlik kujunemine nõuab suuremate jõudude rakendamist lähikaitseks, siis toimub see kõrgemate ülemate või patareiülema erikorraldusel, kusjuures lähikaitse üksuse teotsemist juhivad sel korral vahetult patareiülem või üks vanematest ohvitseridest patareiülema määramisel. Selle tegevuse juures on paratamatu patarei lahinguvõime osaline või täieline kaotamine.

15. Keskkluste edasiandmine

ja vastuvõtmine.

§ 108. Keskkluste edasiandmisel ja vastuvõtmisel on makevad järgmised nõuded:

1) telefoniga või muul viisil häälega edasi-antavate küskluste, teadete ja andmete vastuvõtmisel vastuvõtja kordab neid sõnasõnalt, andes sellega ühtlasi nad edasi, kellele vaja;

2) küsklusi ja korraldusi antakse edasi vaid sinna, kus nad määratud tähtsusele. PP-st suurtükikidele määratud küsklusi ja korraldusi antakse edasi paralleelselt tulejuhi liini kaudu torniohviterile (telefonistile) ja küskluskotta ning laskeseadete (ohk suunaseadete) liini kaudu keskpостist laskeseadete seadjatele (suunasiheturile), laskesaadet antakse edasi § 2 korras;

3) küsklusi ja muid küsusõnu või andmeid tuleb ütelda selgesti, venitamata;

4) eksitused parandatakse eksija enese poolt küsklusega, nii et viga saaks parandatud;

5) laskeseadeid ja muid andmeid antakse absoluutsete suurustena, suhtelisi muuteid on lubatav anda vaid siis, kui vastuvõtjaid on üksainus;

6) muude küskude ja korralduste andmisel ja vastuvõtmisel on maksivad üldised reeglid (Sisemäärustik § 14; Jalaväe Eeskiri § 5, eriti eelviimane lõik).

16. Rivinemine ja tervitamine.

§ 109. Meeskond hargneb patarei ruumidesse vastavalt lahingukohtadele küsklusega: "TORNIDESSE MARRSS!" (MARRSS - MARRSS!) ja rivineb pärast kohalejõudmist samuti kui küskluse järgi: "J O O N E L E K O G U!".

Lahingukohtadelt lahkumiseks või muul juhtudel rivinemine toimub küsklusega: "J O O N E L E K O G U!", mille järgi meeskond koguneb ruumis, kus

M Ä Ä R U S E D305 mm / 52 k. SOONUSTORNI MEHHAANISMIDEÜMBERLÜLIMISEKS ELEKTRIKÄIVITUSELT
KÄSITSIKÄIVITUSELE JA ÜBERPÖÖRDULT.1. Pöördemehhanism.

Ümberlülimiseks elektriliselt käsitsikäivitusele lükata vastav sidurikang asendisse "käsitsi" ja alustada töötamist peaväntadega. Mikromeetriliste käsirataste kasutamiseks vajutada alla mikromeetrilise seade sisselülitav pedaal ja keerata käsiratast sisselülimise teostamiseni. Peaväntasid ei tohi pöörata kui mikromeetriline pöördemehhanism on sisselülitatud (pedaal all); selle väljelülimiseks vabastada pedaal ja pöörata käsiratast kuni mikromeetriline mehhanism end vedru mõjul väljelülib.

Uleminekuks elektrikäivitusele pöörata sidurikang asendisse "elektri!".

2. Töstemehhanism.

Ümberlülimised elektriliselt käsitsikäivitusele ja tagasi toimuvad reeglina nullkraadilise töstenurgaga juures.

Muud toimingud, juurde arvatud ka mikromeetrilise käsiratta kasutamine, toimuvad analoogiliselt pöördemehhanismi juures teostatavatele võtetele.

Elektrikäivitusele tehasilülitamisel va-
vata, et tasakaalude indek-
sid oleksid koos, kui tšeste
on 00.

3. Elevaatori vints.

Elevaatori vintsi ümberlülilimisel käsitsikäi-
vitusele tšesta kangiga trossirummu äärt suunas
"tasakaal ülesse" ja viia sidurikang üle. Ümber-
lülilimised teostada kui elevaator asub kaevu põh-
jas. Elevaatori käsitsi allalaskmisel lõpetada
käivitus momendil, mil elevaator jõuab kaevu
põhja, ja vahvata, et roomik ei jõu-
aks lõpuni liikuda enne
elevaatori kohale tulekut.

4. Tšukaja.

Tšukaja mehhanismi ümberlülilimised ühelt käi-
vitusest teisele teostada tšukaja härmises taga-
poolses seisakus.

5. Lukk.

Lukumehhanismi ümberlülilimised teostada luku-
mehhanismi asendis "lukk kinni".

6. Tšestemehhanismide ühendamine kogulasuks.

Kahe suurtüki tšestemehhanismide ühendamiseks
kogulasuks viia mõlemad suurtükid elektri- või kä-
sitsikäivitusega horisontalasendisse, mida kont-
rollida kvadrandidiga. Lükata sidurikang asendisse
"kokku". Kui ei lähe, - käivitada ühe suurtüki tšes-
tet minimaalsete liigutustega kuni sidur läheb kok-
ku. Kontrollida kvadrandidiga lahkimineku nurka, mil-

lise minimaalne suurus on igas ST-is kindlaks tehtud. Tarbekorral manipuleerida kuni on saavutatud minimaalne lahkimineku nurk.

2004. aasta 1. kvartali ja vahetuvõistluste sooritusarv
valmistamiseks esitatakse viimiseks.

Alles kirjeldatud, hõlmas
d. u. s. s. kirjeldatud tõi tuleb sooritada, va-
hervit enne laskmist (sageli
püüval) või korrata isegi, kui
laskmise plaan ei ole ette tooda, kuid laskmist on
oodata.

Laevandusega kirjeldatud tõi tu-
let sooritada mitte varem kui mu-
deli suu laskmist või korrata üks
kord uude laas.

Eluiga tõi sooritamise tähtsused ei ole
määratud, kuid need olema kindel
veendunud, et need tõi on sooritatud
ja kontrollitud on vastavalt
määrustele.

A. kohustus.

I. kvartal:

1) Paakide, kambrite ja lukupesade puhan-
damine ja kontrollimine, juhendav ja
kõrge kvaliteetiga allveega.

2) Suu välise hoolduse puhanemine ja
kontrolleerimine allveega.

TÜÜDE LOETELU

305 mm/52 k KAHESUVRTÜKILISE SOOMUSTORNI
VALMISOLEKU SEISUKORDA VIIMISEKS.

Allakriipsutatud, harvendusega kirjeldatud tööd tuleb sooritada vahetult enne laskmist (samal päeval) või korraga igapäev, kui laskmise päev ei ole ette teada, kuid laskmist on oodata.

Harvendusega kirjeldatud tööd tuleb sooritada mitte varem kui nädal enne laskmist või korraga üks kord nädalas.

Ülejäänud tööde sooritamise tähtsajad ei ole määratud, kuid peab olema kindel veendumus, et need tööd on sooritatud ja mehhanism on vastavas seisukorras.

A. Kahurala.

I. Rauad.

1) Raudõnnete, kambrite ja lukupesade puhastamine paksust määrdest, järelevastus ja katmine õhukese määrdega.

2) Raud väliste hałasosade puhastamine ja katmine värse määrdega.

II. Lukud.

- 3) Lukkude koost võtmine, osade puhastamine.
- 4) Tihendusmehhanismi asbestpatjade leotamine soojas (50° C) vees, vormimine padjapressis, kokkupanemine ja lukupesa tihenduse proovimine määrdekorra abil.
- 5) Lukuseente leegitorude ja sütikupesade puhastamine ja järelevaatus ning õlitamine, sütikupesade käibereerimine. Vahetult enne laskmist sütikupesad kuivaks tõmmata.
- 6) Lukuosade üldine koostõõs kontrollimine, lukukannude lõksude ja pidurite järelevaatus.
- 7) Elektri- ja lõõksüüteriivide koost võtmine, järelevaatus, õlitamine ja kokkupanek. Lõõknokkade kontroll katsikuga. Riivide tsentreerimine külgsuunas ja kõrguses. Elektrisüüteriivide tõõtamise kontrollimine.
- 8) Urvi mürsukünade tõstemehhanismide tõõtamise kontrollimine.
- 9) Lukumehhanismide elektriküivitus ja puhe automaat- ja käsitsiküivitus järelevaatus, kordaseadmine ja tõõtamise kontrollimine.

III. Lafetid.

- 10) Kunstliku tagasijooksu tekitamine, kompressori mündade ja paigaletoõmbaja liikuva silindri määrimine.
- 11) Kompressorites, vastuvõtjates ja klappide karpides värtnaõli tõõndamine ja õhumullide väljalaskmine korkidest.

12) Glütseriinipudelite täiendamine glütseriiniga nõuetava tasapinnani. õhu pumpamine glütseriinipudelitesse nõuetava (90 atm.) surveni; glütseriinihendi alumised kraanid jäetakse lahti.

13) Paigaletoõmbajate täitmine õhuga nõuetava (45 atm.) surveni; silindritesse kogunenud vee väljalaskmine õhukorkidest ja surve täiendamine; surve püsivuse kontrollimine.

14) Ajutise õhutorustiku eemaldamine; klappide karpide, paigaletoõmbajate ja glütseriinipudelite kraanide ja kõikide õhukorkide kinnikeeramise kontrollimine.

15) Paigaletoõmbajate reguleerivate varraste kinnikeeramine lõpuni ja siis tagasi - kindlaksmääratud asendisse (harilikult $3/4$ ringi tagasi); õige asendi kontrollimine.

16) Kleppide karbi klapi töötamise kontroll, klapi käsitsi allavajutamisega.

17) Rööptalade määrimine, määridekannade täitmine.

IV. õhupudelid ja õhutorustik.

18) õhupudelite täiendamine õhuga nõuetava (100 - 120 atm.) surveni; ajutise torustiku eemaldamine; surve püsivuse kontrollimine.

19) Suletaks jäävad õhupudelite kraanid, avatuks kaksik-kraanid ja kõik puhekraanid. õhupudelite kraanid avatakse lahingualarmi korral.

V. Sihteabinõud.

20) Sihteperiskoopide järelvaatus, kohale asetamine, tõstemehhanismide lahutamise, sihteabinõude ja -mehhanismide reguleerimine; veelce ja sihtniidi reguleerimine.

21) ST suure suunakaare indeksi orientimine ja reguleerimine.

22) Väikse suunanäitaja ja asetusparanduste ketta osutite orientimine ja reguleerimine.

23) Tornichvitseri vaateabinõu kohaleasetamine ja orientimine.

24) Kõikide pp. 20 - 23 mainitud orientimiste ja reguleerimiste kontrollimine.

VI. Pöördemehhanism.

25) Pöördemehhanismi elektri ja käsitsikäivituse proovimine; tarbekorral suurte tigurataste hõrketaste pingutamise; kuullaagrite järelvaatus ja määrimine.

VII. Tõstemehhanismid.

26) Tõstemehhanismide ühendamine kogulasuks ja ühendamise kontrollimine kvadrandida; tõste elektri- ja käsitaikäivituse proovimine; tarbekorral tapimehhanismi mutrite pingutamise (tõste kergendamiseks).

VIII. Elevaatorid.

27) Elevaatorite tasakaalude järelvaatus; lahti põrunud mutrite kinnitamine; püüdseadise järelvaatus; kaevude järelvaatus; tasakaalude reguleerimine ja indeksite abil õige asendi kontrollimine.

28) Elevaatorite kastides kõikide mehhanismide puhastamine ja järelvaatus; tarbekorral plintide ja vedrade uuendamine; juhttalade määrimine, mehhanismide töötamise kontrollimine.

29) Elevaatorite vintside järelvaatus, mehhanismide puhastamine, õlilaagrite täitmine õliga; eriline tähelepanu reemik-kontakti korras olekule ja hõõrpidaritele; tarbekorral trossirummude hõõrketaste pingutamine. Vintside töötamise kontroll käsitisi- ja elektriküvitusel.

IX. Tõukemehhanismid.

30) Tõukemehhanismide järelvaatus, puhastamine ja määrimine; tarbekorral trosside pingutamine; käikude mõõtmine elektriküvitusel; töötamise kontroll käsitisi- ja elektriküvitusel.

X. Muud mehhanismid.

31) Alumiste laadimisepostide, UJ mürsuvankrite, mürsurennide ja nende rullide puhastamine, järelvaatus ja töötamise kontrollimine; tasevarasade ja tarbeasjade asetamine määratud kohtadele.

XI. Üldiselt.

32) Trosside järelvaatus; kõikide õlilaagrite ja määrdekannude täiendamine; ajutiselt ülesseatud platvormide ja ajutiselt kinnitatud osade (käsitiküvitusel vääntade) eemaldamine.

33) Kõikide mehhanismide ümberlüümine elektriküvitusel ja selle kontrollimine.

34) Kõikide mehhanismide täiendav järelvaatus veendumiseks, et noisse või

nende lähedusse ei ole jäänud mõni tšõriist, lahtine mutter, muu kõrvaline ese või puhastusmaterjali jäänused, mis võivad põhjustada rikkeid.

11) Elektrivõrgu (tõste, vintide) tšõrtamise

kontrollimine.

B. Elektriala.

1) Jõuvoolu-, eelvoolu- ja tulejuhtimisekaablite, elektrimootorite, unformerite, releede ja abikontaktide isolatsioonikontrollimine.

2) Elektrimootorite ja unformerite kollektorite ja klemmide järelvaatus, tarbekorral puhastamine ja lihvimine.

3) Releede üksikasjaline järelvaatus; tarbekorral kontaktide lihvimine ja kinnitamine.

4) Lülituskastide, šuntide kastide, käimalaske- ja kiiruse reguleerimise reostaatide ja automaatkatkestajate järelvaatus; tarbekorral kontaktide kinnitamine, puhastamine ja lihvimine. Kaitsete järelvaatus.

5) Automaat-laadimisepostide, ülemiste ja alumiste laadimisepostide ja abikontaktide järelvaatus ja kõikide eelvoolu skeemide tšõrtamise kontrollimine.

6) Süüte akkumulaatorite laadimine, süüteahe-
la järelvaatus ja tšõrtamise
kontrollimine.

7) Elektrisüüteriivide isolatsioonikontrollimine.

8) Galvaaniliste sütikute takistusmõõtmine.

9) Elektriliste edasiansideabinõude järelvaatus, tšõrtamise kontrollimine ja
ühitlustamine keskpостiga.

10) Telefoniside kontrolli-
line.

11) Elektripidurite (tõste, vintside) tšõtamise kontrollimine.

12) Elektrikütte, valgustuse, signaalvalgustuse ja ventilatsiooni ahelate järeelvaatus.

2) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all (1), (2), (3) ja (4) ning ka mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

3) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

4) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

5) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

6) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

7) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

8) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

9) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

10) Antud diagramm kujutab kahtlema mootori võimsuse muutumist sõltuvalt sellest, kas mootor töötab pidevalt või vahelduva koormuse all; peale selle on pildil ka tabel.

TAKTIKALISTE DIAGRAMMIDE KOOSTAMINE

JA KÄSITLEMINE.

1) Taktikalised diagrammid jagunevad a k - t i i v s e t e k s, mis näitavad o m a t u l e mõju teoreetilisi andmeid vastase suhtes, ja p a s s i i v s e t e k s (ümberpöördukt), kanna- patareid passiivseid diagramme ei koosta.¹⁾

2) Aktiivse diagrammi koostamiseks peavad olema käepärast järgnevad andmed: vastase laeva pikkus (L), laius (l) ja keskmine parda kõrgus (h) mereüldades ja deki- ning pardasoomuse pakas tõi- lides; peale selle oma põhilasketabel.

3) Aktiivne diagramm kujutab laskekauguse ja vastase laeva kursinurga koordinaatides:

a) pihtavustšennkosuste kõveraid iga 10% ta- gant;

b) deki- ja pardasoomuse läbistatavuse alasid - striimitud aladena. Iga diagramm vastab ühele laevatuübile.

4) Üldturmalis leitakse valemliga:

$$T = D + B ; \quad \text{kus } D = \frac{L}{\sqrt{\cos^2 q + \left(\frac{L}{l}\right)^2 \sin^2 q}}$$

ja $B = h \cot \theta$, kus q on kursinurk ja θ langenuk (vastavalt valitud kaugusele).

¹⁾ Passiivsete diagrammide asemel koostatakse tarbe- korral vastavad t a b e l i d, kus on ainult kaugu- se argument. Tiibtuule korras võib arvutada vastase pihtavustšennkosust patarei pihta, muude suundada juures ainult torni või suurtsüki pihta.

Pihtavustõenäosuste kõverate punkteerimiseks leitakse punktid kaugustele 20, 30, 40, 50, 70, 100, 150 ja 200 kaablit ja kursinurkadele, 0° , 30° , 60° ja 90° (32 punkti). Punktide pihtavustõenäosused leitakse HL tabel II andmete interpoleerimisega, lu- gedes, et kesklendjoon läbib turmala keskme.

5) Saadud punktid kantakse a b i g r a f i- k u l e, kus X teljeks on kaugused kaablites ja Y-teljeks - pihtavustõenäosused %-des ja ühendatakse ühiste kursinurkade kõve- r a t e g a. Kõverate ristumine 10%, 20%, 30% jne. horisontaaljoontega, annavad p u n k t i d (kau- gused ja kursinurgad) vastavaprotsendiliste (10%, 20% jne.) pihtavustõenäosuste kõverate leidmiseks t a k t i k a l i s e l d i a g r a m m i l.

6) Soomuse läbistatavused leitakse valomiga

$$b' = K \frac{P^{0,5}}{d^{0,75}} \cdot V_e \cos \theta; \text{ kus}$$

b = läbistatava soomuse paksus tollides;

P = mürsu kaal vene naeltes;

d = kaliiber tollides;

V_e = lõppkiirus jalg/sek.-tes;

θ = langenuk (horisontaalsoomuse juures võtta $\cos \theta$ asemel $\sin \theta$).

K = 1/1512 (Krupi soomus)

K = 1/2200 (uus soomus).

Nakarevi tupe juures soomuse läbistatavus:

$$b' = b \cdot f(b)$$

11) Diagrammilt leitakse antud laeva antud kaugused ja kursinurgad juures interpoletud pihtavustõenäosused ja see soomus on läbistatav või mitte.

T a b e l

f (b)

b	f(b)	b	f(b)	b	f(b)	b	f(b)	b	f(b)
1"	1,02	5"	1,11	9"	1,19	13"	1,23	17"	1,26
2"	1,04	6"	1,13	10"	1,20	14"	1,24	18"	1,27
3"	1,06	7"	1,15	11"	1,21	15"	1,25	19"	1,27
4"	1,08	8"	1,17	12"	1,22	16"	1,26	20"	1,27

7) Vertikaalsoomuse juures on eelmised valemid maksivad 90° kursinurga juures; muudel kursinurkadel

$$b'' = b' \sin q.$$

8) Kõverjoonte punktid leitakse kaugustele 10, 30, 50, 70, 100, 150 ja 200 kb. ja kursinurkadele 30° , 40° ja 60° (90° ennem leitud).

9) Saadid punktid kantakse a b i g r a f i k u l e, analoogiliselt p. 5-le. Abigraafikult saadakse vastase soomuse paksusele vastavate slade punkteerimiseks vajalikud punktid (kaugused ja kursinurgad) ja, kandes neid taktikalisele diagrammile, ühendatakse kõverjoonega. Kursinurkadel 30° ja 150° tõmmatakse alla vertikaaljooned (rikošetid).

10) Taktikalisel diagrammil on X joonel kursinurgad ($10^\circ = 20$ mm) $0^\circ - 180^\circ$ -ni; Y joonel kaugused (10 kb. = 10 mm või 20 mm) 0 - 220 kaablini. Pihtavustõenäosused punaste kõveratena, soomuseläbistatavused: üleval deki-, all pardasoomuse alad, mustaga striihituna.

11) Diagrammilt leitakse: antud laeva antud kauguse ja kursinurga juures: teoreetiline pihtavustõenäosus ja kas soomus on läbistatav või mitte.

AJUTINE JUHEND

TELEFONI LAHINGABONENTIDEGA ÜHENDUSTE
NÕUDMISEKS JA LÕPETAMISEKS.

1) Ühenduse nõudmine nõudja ja ühe lahingabonendi vahel toimub väljendusega "A N D K E N!".

2) Paralleelühenduse nõudmine nõudja ja kahe ehk kolme lahingabonendi vahel: "A N D K E P A - R A L L E E L N₁ , N₂ , N₃ !".

3) Kahe lahingabonendi ühendamine väljaspool nõudjat: "Ü H E N D A G E N₁ J A N₂ !".

4) Kolme ja rohkem abonendi ühendamine väljaspool nõudjat: "Ü H E N D A G E P A R A L L E E L N₁ , N₂ , N₃ !".

5) Nõudja vabanemine paralleelühendusest toimub tähelepanusignaaliga (ürakoll), mille järel nõudja keskjaama küsimusele "R Ä Ä G I T E V E E L?", vastab: "~~Ü H E N D U S N₁ , N₂ , N₃ J Ä Ä B !~~", millele järgneb, kas: "L Ö P E T A M I N" või uue ühenduse nõudmine p.p. 1 - 4 korras. *«VABASTAGE N» Kus Non nõudja number, millo jatele nõudja lahutatasi paralleelühendusest*

6) Paralleelühendusele uute abonentide juureühendamiseks: "~~P A R A L L E E L N₁ , N₂ , N₃ . Ü H E N - D A G E J U U R E N₄ J A N₅ !~~". *«LIITKE N-ga!» Kus Non üks paralleelühendus olevatest numbertest, millo järele nõudja üditakse paralleelühendusega.*

7) Ühenduse lõpetamine toimub pärast vastavat signaali ja keskjaama küsimust: "R Ä Ä G I T E V E E L?" väljendusega: "L Ö P E T A M I N", mille järgi lõpetatakse kõik nõudja poolt väljendatud ühendused, välja arvatud eri käsklusega edasi jäetud (p. 5).

N Ä I P E D

VMP-DELE ANTAVATE MÄRGINÄIDETE

SÖNALISEKS VÄLJENDAMISEKS.

1. näide: Koondis koosneb ühest lahingulaevast ja kolmest destroyerist. Märk - lahingulaev, erineb tunduvalt ülejäänuist; kursinurk VMP suhtes 90° lähedane:

- M Ä R G I N Ä I D E K A K S T E I S T Ü K S N U L L. V A S A K U L E L I I K U V K O O N D I S. Ü K S L A H I N G U L A E V, K O L M D E S T R O I E R I T. M Ä R K - L A H I N G U L A E V, M Ä R K - L A H I N G U L A E V!

2. näide: Koondis koosneb neljast ühetübilisest lahingulaevast, tüüp tuntud; kursinurk VMP suhtes ja rivinurk VMP suhtes lähedased 90°-le; märk vasakult teine:

- M Ä R G I N Ä I D E K A K S T E I S T Ü K S N U L L. V A S A K U L E L I I K U V K O O N D I S. N E L I T Ü Ü P "P O M M E R N". M Ä R K V A S A K U L T T E I N E. M Ä R K V A S A K U L T T E I N E!

3. näide: Koondis koosneb kahest isetübilisest lahingulaevast ja viiest destroyerist. Kursinurk VMP suhtes lähedane 0°-le, rivistus ebakorrapärane. Märk - tulistav (tunnus) lahingulaev:

- M Ä R G I N Ä I D E K A H E K S A N U L L N U L L. K O O N D I S: K A K S L A H I N G U L A E V A, V I I S D E S T R O I E R I T. M Ä R K - T U L I S T A V L A H I N G U L A E V. M Ä R K - T U L I S T A V L A H I N G U L A E V.

4. näide: Märginäide VMP-le, kust on varem saadetud luureteade valitud märgi kohta:

- M Ä R G I N Ä I D E: T E I E P O O L T K E L L V I I S N U L L K O L M V A A D E L

KOONDIS. MÄRK - TÕUP KAKS.
 K - TÕUP KAKS!

5. näide: VMP kannab ette 1. näite kohaselt
 kättenhõdatud märgi leidmisest:

- PÕHJAKARI NÄEB VASAKULE
 LIKUVAT KOONDIST: ÜKS LAHIN-
 GULAEV, KOLM DESTROIERIT. MÄRK
 - LAHINGULAEV KÄES! SUUND
 KAKSTEIST KAKS ÜKS, KAKSTEIST
 KAKS ÜKS!